

TIETÄJÄ 1916

Toimittajalta.

(*Pekka Ervast*)

Tammikuu s. 42-43

Uusi vuosi on alkanut meille kaikille, Tietäjän lukijoille niinkuin sen toimittajallekin. Uusi vuosi aletaan onnen toivotuksella ja hyvä on noudattaa vanhaa tapaa. Toivomme siis toisillemme kaikkea hyvää uudelle vuodelle, ja te, rakkaat lukijat, voitte nähdä, kuinka syvästi kumarran teidän kaikkien edessä ja lausun nuo kauniille kaikuvat loitsusanat: onnea ja siunausta vuodelle 1916!

Tahtoisitteko tietää, mitä hyvää teille toivotan? Oi, se ei ole vaikea sanoa. Toivotan teille sitä hyvää, mitä itse kaipaatte.

Jos olisin pessimisti, toivoisin tietysti, että teidän silmänne aukenisivat totuudelle, aukenisivat näkemään, kuinka kurja ja petollinen on tämä maailma, kuinka kärsimyksiä ja pettymyksiä kukkurallaan on ihmiselämä, kuinka viheliäitä ja syntisiä ovat ihmisten lapset. Jos taas olisin optimisti, toivoisin teille menestystä toimissanne, rikkautta, hauskuutta, hyvää seuraa, terveyttä, henkistä voimaa, edistystä ja tietoa. Kun olen molempia enkä kumpaakaan, en tahdo painaa omaa leimaani kehenkään teistä. Olkoon jokainen teistä vapaa omassa pyrkimyksessään ja kaihossaan. Olemmehan toistemme veljiä ja onhan veljeytemme – näin alkutaipaleella – siinä, että tunnustamme ja ilolla tunnustamme toistemme vapauden olla oma itsensä. Sentähden en toivo teille mitään semmoista, jota itse keksisin tai hyvänä pitäisin, vaan toivon, että Elämä, jonka jumalallisuuteen uskon ja luotan, vaikuttaisi teissä ja teidän oloissanne, kussakin omalla tavallaan, niin että te saavuttaisitte, mitä sisimmässänne kaipaatte. Jos ken teistä esim. ikävöi maallista rikkautta ja tavaraa, miksi en soisi, että sitä hänelle annettaisiin? Onhan se hänelle kouluksi ja kokemukseksi. Ja jos minä sanoisin, että rikkaus on katkera koulu, ei hän sitä uskoisi, ennenkuin hän sen näkisi. Miksikä siis pessimistinä kuvailisin totuuden toista puolta vain? Ja jos optimistisesti hänelle uskottelisin, että rikkauudessa piilee elämän ihanuus, olisi hänellä syytä minua moittia, kun hän sen katkeruutta saisi maistaa. Sentähden toivon vain: saakoon teistä rikkautta ken sitä halajaa! Ja toivomukseni lähtee sydäimestä. Toivon veljellisen lämpimästi teille juuri

sitä, mitä te sisimmässänne kaipaatte. Te saatte silloin kokea sekä niitä riemuja että niitä tuskia, mitä kaipaamanne tuo mukanaan. Ja näistä riemuista ja tuskista te viisastutte. Se on elämän koulua, ja mitään viisaampaa koulua emme vielä ole keksineet. Kaikki salaiset koulut perustuvat elämässä vallitseviin lakeihin.

Suokaa minun myös tässä kiittää niistä lukuisista onnentoivotuksista, jotka ovat saapuneet luokseni näkyvässä muodossa sekä jouluksi (ja syntymäpäiväni johdosta) että uudeksi vuodeksi! En ole osannut enkä ehtinyt niihin yksitellen vastata. Mutta tässä nyt kuvitelkaa, että lujasti puristan jokaisen kättä.

Samalla sytytän savu-uhrin turhamaisuuteni jumalattarelle painattamalla tähän muutamia, ainostaan muutamia, kauniita sanoja, joita minulle on lähetetty. Teen sen, koska silloin yhdessä teidän kansanne tunnen olevani nuori ja saatan iloita imartelevista lauseista. Erään ystäväni sanat suorastaan velvottavat minua tähän, sillä hän kirjottaa: „ota huomioon, että saavuttamaasi ikärajaa pidetään täyden mieheniän alkuna, joten sinun ei ole ruvettava itseäsi vanhuksena pitämään, vaan vasta osotettava, mitä mies aikaansaa sellaisen nuoruuden perästä, joka sinulla on takanasi.”

Oulusta: „Valon viritit, toivon herätit, sirotit siemenen veljeyden ja rauhan. Kiitämme siitä sinua.”

Iisalmesta: „La'un hiihit, latvan taitoit, oksat karsit, tien osotit. Sydämelliset kiitokset ja onnentoivotukset.”

Vaasasta: „Ja sinulla on kärsivällisyyttä, ja paljon kantamista sinulla on ollut nimeni tähden etkä ole uupunut . . . Minä tunnen sinun tekosi ja rakkautesi ja uskosi ja palveluksesi ja kärsivällisyytesi ja tiedän, että viimeiset tekosi ovat ensimmäisiä useammat.”

*

Olen muutamana vuotena lähettänyt Tietäjän tammikuun numeron vapaasti kaikille vanhoille tilaajille. Tätä en nyt tee, ja jokainen ymmärtää syyn. Saahan sen jokainen nyt, joka on tilauksensa uudistanut, ja on se saatavissa myöhemminkin, jos ei heti ole tullut tilanneeksi.

*

Tohtori Angervon uusi kirja *Tähden viesti* on ilmestynyt sirossa ulkoasussa ja erittäin halpahintaisena. Sivuja on 168 ja hinta on Smk. 1:–, sid. 2:–.

Helmikuu, s. 50-53

Tämän vuoden ensimmäinen kotimainen uutuuus Kansallisteatterissa oli Kaarlo Atran kolminäytöksinen kappale „Salaisia syitä”. Kun sitä olin katsomassa, en tiennyt edeltäpäin muuta kuin että näytelmän päähenkilöistä yksi olisi selvänäkijä ja jollain tavalla mystillinen; olin jännitetty näkemään, miten tekijä oli psykologisesti sentapaista henkilöä käsittänyt ja kuvannut. Kun esiripun noustua jonkun aikaa olin keskustelua seurannut valtasi minut miltei outo kodikkuuden tunne: tähän on kuin kevyttä meikäläistä juttelua! Näyttämöllä näet pohdittiin juuri semmoisia kysymyksiä sielun kehityksestä, henkimaailman oloista ja olennoista ja juuri niillä eleillä kuin on tapana seurassa, missä sattuu olemaan läsnä spiritisti tai teosofi. Luonnollisesti kuuntelin replikejä mielenkiinnolla, ja tunnustaa täytyy, että tekijä suurella taitavuudella ja asiantuntemuksella oli niitä sommitellut. Jos ehkä muiden lausunnoista puuttui personallista leimaa, oli sitä runsaassa mitassa vanhan everstin tasottelevissa sanoissa ja epäitsekäissä ajatuskannoissa, jotka tekivät hänestä ilmi elävän ja erittäin sympatisen personallisuuden.

Tämän everstin tytär Maria oli mystillinen henkilö, jota halusin lähemmin tarkastaa. Hänellä oli luontaiset psyykkiset taipumukset ja niitä oli järkiperaisesti kehitetty jossain sveitsiläisessä kasvatustaloksessa. Hänellä oli kyky tuntea ja nähdä voimakkaita astralisia värähtelyjä ja ajatuskuvia, auroja, haamuja j. n. e.

Kappaleen juoni on se, että Maria kiintyy paljon vanhempaan mieheen, tilanomistaja Falckeriin, joka vuosia aikaisemmin on ollut hänen äitinsä, Linda-rouvan rakastaja ja nyt pyytää Marian kättä. Eversti on naimiskauppaan sangen tyytyväinen, sillä Falcker on talon vanha ystävä, eikä eversti nähtävästi tiedä mitään rouvansa entisestä suhteesta. Lindassa sitä vastoin herää nuoruuden rakkaus uuteen eloon, kun hän katselee tyttärensä tunteita, ja pukeutuu nyt voimakkaan mustasukkaisuuden ja loukatun äidillisyyden muotoon. Intohimoisessa kohtauksessa Falckerin kanssa hän vaatii tätä luopumaan Mariasta – „etkö sinä ymmärrä, että avioliittosi minun tyttäreni kanssa olisi kuin sukurutsausta?” – ja olisi itse

valmis antautumaan Falckerille kokonaan ja pakenemaan hänen seurassaan. Mutta Falckerin pysyessä kylmänä ja järkähtämättömänä Lindan alempi luonto nousee koko raivossaan ja hän toivoo kuoleman vanhalle rakastajalleen. Kappale loppuukin siihen, että Falcker vanhingossa haavottaa itsensä metsästysretkellä ja jonkun aikaa sairastettuaan kuolee. Linda syyttää itseään murhasta, sillä hän oli hautonut koston ja kuoleman ajatuksia koko ajan, vieläpä samana hetkenä, jolloin onnettomuus tapahtui, ampunut maaliin, ajatellen Falckeria.

Maria säilyttää täydellisesti mielenmalttinsa kaikissa suruissa ja koettelemuksissa. Hän on „kuin enkeli”. Hän on selvänäköisesti havainnut, kuinka äitinsä on muutaman kartanossa liikkuvan vainajan vaikutuksen alainen, vainajan, josta kerrottiin, että hän tyynyllä tukehdutti sairaan miehensä kuoliaaksi. Äidin tunnustuksesta Marialle lopullisesti selviää äidin ja Falckerin suhde, jonka hän muuten jo on aavistanut, ja loppukohtauksessa hän saa isän antamaan anteeksi äidille ja langeten polvilleen kehottaa kaikkia „rukoilemaan”.

Juonen pääpaino on nähtävästi Lindan ja Falckerin suhteessa ja tämä vaikuttaa jonkun verran häiritsevästi semmoiseen katsojaan, jonka intressi on kiintynyt Mariaan. „Mitenkä Marian ja hänen nuoren lempensä käy?” ajattelee tämmöinen katsoja ja hän pitää Marian sulhasen ja hänen äitinsä vanhaa suhdetta miltei sivuseikkana. Että tämä vanha suhde kuitenkin murtaa Marian onnenunelman, hämmästyttää sitten katsojaa eikä hän oikein pääse selville siitä, mistä syystä Maria oli tuomittu kärsimään äitinsä entisen synnin takia. Karman langat toisin sanoen eivät näyttäydy selvinä kappaleessa, joka muuten vetoaa näkymättömiin tosiseikkoihin.

Jos taas tähän huomautetaan, että Marian kärsimys ei olekaan niin suuri, hän on epäitsekäs ja ylevä olento, jolle kuolema ei ole mikään kammottava vieras, voidaan vastata, että häntä ei ole vallan semmoiseksi kuvattu. Marian psykologia siis vähän ontuu. Minä en ainakaan saanut hänestä muuta kuvaa kuin, että hän oli psyykkisesti herkkä olento, joka ei suinkaan ollut yläpuolella personallisten tunteiden tasoa. Uskoin hänen rakkauteensa Falckeria kohtaan. Sulhasen kadottaminen täytyi olla hänelle kova isku. Olin valmis napisemaan karmaa vastaan Marian puolesta. Mutta että hän niin rauhallisesti kantoi sanomattoman surunsa, edellytti hänessä henkistä voimaa ja tietoa, jota en paljastaan hänen astralisen herkkyytensä nojalla ollut osannut hänessä aavistaa. „Eikö Maria siis rakastanutkaan?” kysyin itseltäni. Ja jos ei Maria rakastanut Falckeria

personallisella tunteella, olisi tämä pitänyt tehdä selväksi katsojalle alusta saakka. Nyt Maria ja hänen kohtalonsa jää auttamattoman hämäräksi.

Olisi erittäin mielenkiintoista kuulla, mitä tekijä itse on Marian suhteen ajatellut. Jos herra Atra lukee nämä rivit ja tuntee haluavansa jotakin kirjoittaa, ovat Tietäjän palstat hänelle kiitollisina avoinna. Hänen näytelmänsä on herättänyt paljon ajatusta ja keskustelua Helsingissä, onpa siitä käyty oikein kiivasta polemiikkaa lehdissäkin, ja tämä vain osoittaa, kuinka paljon ja korkeata tekijä on tavoitellut, vaikkei hänen saavuttamansa tulos ole kaikkia vakuuttanut.

*

„Salaisia syitä” arvostellessaan kaksi arvostelijaa viittasi siihen, että Atran kappale edustaa kirjallista suuntaa, joka on valheelle rakennettu ja jota pitää vastustaa ja hävittää, ennenkuin se pilaa yleisön koko maun. En tiedä, mitä he valheellisuudella tarkottanevat. Ehkä he puhuvat estetiseltä kannalta. Ehkä he tarkottavat valheellisuudella suuria sanoja ja eleitä, joiden tasalle teot ja työt elämässä eivät nouse. Kirjallisuus, joka semmoista esittää, on epäilemättä tuomittu kuolemaan. Arvostelijat ovat oikeassa, leimatessaan ala-arvoiseksi sensuuntaista kirjallisuutta, vaikken oikein ymmärrä, minkätähden he tässä yhteydessä siitä puhuisivat. Jos he taas valheellisuudella tarkottavat kaikkea uskoa yliaistilliseen, kaikkea mystiikkaa, kaikkea salatiedettä, silloin he minun ja monen, monen muun kokemuksen ja tiedon nojalla ovat ehdottomasti väärässä.

Kuinka materialistit tahtoisivat selittää esim.seuraavan tosiseikan? Mainitsen sen, koska se tässä johtui mieleeni.

Tunnen erään sivistyneen naisen. Hän ei kertomansa mukaan osaa englannin kieltä eikä ole koskaan sitä lukenut. Mutta hän on automatisesti kirjottava mediumi, s. o. hän tuntee välistä kutsumusta tarttumaan kynään ja antamaan sen itsestään kirjottaa paperille, ja tässä tilassa hän saattaa kirjottaa puhdasta englannin kieltä eikä itse ymmärrä sanaakaan kirjottamastaan! Olen lukenut muutamia hänen automatisia kirjoituksiaan eikä niissä ole kuin ani harvoja kirjoitusvirheitä, vaikka koko teksti on kirjoitettu kynänkäyttäjälle vieraalla kielellä. Kuka siinä on todellisena tekijänä toiminut?

Tätä naista on muuan lääkärimme parin vuoden aikana tutkinut ja lienee hänen aikomuksensa joskus julkaista tutkimuksistaan kirja.

*

Muuten on mielestäni lapsellista pelätä yliaistillisten tosiseikkojen mainitsemista tai pohtimista kirjallisuudessa ja taiteessa. Mitä pelättävää niissä on? Ovatko ne „romantiikkaa”, eivätkö ole „realismia”? Mutta mikä on realistisempaa kuin todellisuus? Ja mitä siihen voi, että todellisuus on ihmeellisempi kuin materialistinen mielikuvitus?

Ovathan suurimmat runoilijat vedonneet yliaistilliseen. Shakespeare'in draamoissa esiintyy kummittelevia vainajia, luonnonhenkiä, taikureita; Ibsenin ihana „Peer Gynt” vie meidät peikkojen luolaan ja kuoleman valtakuntaan; Gluckin klassillinen oppeera „Orfeus” avaa nähtäväksemme sekä tuonelat että taivaat puhumattakaan Danten „Jumalaisesta näytelmästä” – mainitakseni muutamia esimerkkejä, jotka mieleeni johtuvat. Miksikä ei niiden yhteydessä puhuta valheellisuudesta ja humbugitaiteesta? Senkö tähden, että okkultiset asiat niissä muka ovat vertauskuvallisia ja tarunomaisia? Ehkä herrojen kriitikkojen mielestä, mutta tuskin tekijöiden ja varmasti ei semmoisten ihmisten mielestä, joilla on vähän tietoa ja kokemusta asioista. Tietysti esitykset näyttämöllä ovat symbolistisia: eihän yliaistillisiä asioita saata fyysillisesti kuvata muuta kuin puolittain. Mutta nykyajan tekniikka ja taiteellinen vaisto näkyvät kuitenkin vievän, jos niin saan sanoa, oikeaan suuntaan. On siksi paljon okkultismia ilmassa, että taiteellisesti herkkä ihminen voi esim. järjestää näyttämöllepanon kulissien, pukujen, liikkeiden, tanssien, äännähdysten ja huutojen puolesta kutakuinkin sellaiseksi, että se tietävän ihmisen mieleen tuo kuvan eli tunnelman jostain helvetillisestä tilasta vainajien valtakunnassa.

Suurten runoilijain ja tietäjien taito on juuri siinä, että ne pukevat syvimmän viisautensa vertauskuvan muotoon, s. o. muotoon, jota voi käsittää vertauskuvaksi. Kun Peer Gynt esim. joutuu peikkojen luolaan, on lukija tai katsoja täysin oikeutettu käsittämään koko tapahtumaa vertauskuvallisesti: siitä huolimatta hän oppii saman läksyn kuin Peer Gynt, nim. että ihminen ei vielä ole ihminen, niin kauan kuin hän on omien eläimellisten intohimojensa heiteltävänä. Mutta hän voi nähdä paljon syvemmälle, jos hän on henkisesti kokeneempi. Silloin Peer Gynt kuvaa salatieteellistä tutkijaa, nerokasta totuudenetsijää, ja hänen joutumisensa peikkojen luolaan symbolisoi ennenaikaista heräämistä astralimaailmassa, ennenaikaista sentähden, että Peer Gynt ei silloin vielä osaa säilyttää järjellistä itsetajuntaansa astralisten voimien pyörteessä.

Niinkauankuin salaisia asioita kuvataan satuina ja vertauskuvina, niin kauan ne pysyvät taiteellisina ja saavat kriitikkojen hyväksymisen osakseen. Mutta jos niistä yritetään tehdä jokapäiväistä todellisuutta ja siis esittää tieteellisinä tosiseikkoina, silloin luonnollisesti materialistein ja skeptikkojen mielestä ollaan jouduttu luvattomille alueille ja koko taide leimataan valheelliseksi.

Koskahan tulee aika, jolloin aletaan hieman laajentaa käsityksiä jumalaisesta todellisuudesta?

Huhtikuu, s. 146-152

Kuka meistä nykyajan suomalaisista olisi tunnustamatta Aleksis Kiven suuruutta? Kuka ei myöntäisi, että hän on suomalaisen kaunokirjallisuuden ensimmäinen ja monen mielestä vieläkin voittamaton nero? Ei kukaan ole Kiven jälkeen luonut semmoista mestariteosta romaanin allalla kuin on „Seitsemän veljestä”, jonka omaperäisyys, tuoreus ja rauhallinen voima satojen vuosien perästä on vaikuttava yhtä välittömästi kuin tänään. Entä hänen runojensa viehkeä herkkyyks ja henkevä haaveellisuus, hänen näytelmänsä henkilöiden sielullinen tarkkapiirteisyys ja mehevä realismi, hänen vuoropuhelujensa verraton kieli, hänen huumorinsa syvä suomalaisuus! Teosofit voivat löytää paljon tuttua ja kotoista hänen – kuten kaikkien suurten runoilijoiden – maailmankatsomuksesta: hänen käsityksensä jumalasta ja luonnosta, ikuisesta elämästä ja tuonelasta osottaa, että hän oli panteismin taipuva mystikko. Ja koska mystikon tie henkiseen kehitykseen usein on niin sanoakseni realistisesti radikaalimpi kuin esim. okkultistin, on Kivikin antanut kuvan oman tiensä perussävelistä kertomuksessaan „Seitsemän veljestä”.

Tarkotukseni ei kuitenkaan nyt ole syventyä Kiven maailmankatsomukseen, niin mieltäkiinnittävää kuin tämä olisikin. Tarkotukseni on vain V. Tarkiaisen viime joulukuksi ilmestyneen ansiokkaan Kivi-biografian mukaan kertoa tämän suuren ja nerokkaan runoilijamme taloudellisista olosuhteista, ja pyydän, etteivät lukijani paheksuisi, että hetkiseksi kiinnitän heidän huomiotaan niin „jokapäiväisiin” asioihin. Jokapäiväiset asiat ovat aina opettavaisia, ja suurten miesten, varsinkin uranuurtajain kuten Aleksis Kiven, taloudelliset seikat kuvastavat selvin sanoin, millä tavalla heidän kansansa ja aikansa vastaanotti heidät. Tervehtikö heidän kansansa heitä ilolla, osottiko se heille ymmärtämystä ja

kunnioitusta vai kuunteliko se profeettainsa sanomaa vasta heidän kuoltuaan?

*

„Vaikka Kiven elämänvaatimukset olivat mahdollisimman pienet”, sanoo V. Tarkiainen, „ei hän koskaan päässyt tuntemaan vapaan miehen täyttä riippumattomuutta, vaan oli pakoitettu turvautumaan toisten avuliaisuuteen ja syömään armoleipää. Se oli nöyryytys, joka koski häneen kovasti ja vaikutti sangen häiritsevästi hänen kirjalliseen toimeensa.” (Siv. 586 ja seur.). Ja selvillä numeroilla V. Tarkiainen teoksessaan kuvaa Kiven taloudellista tilaa.

Aleksis Kivellä oli v. 1869 velkoja korkeintaan kolme tuhatta markkaa. Hän itse laski, että 5 tai 6 vuodessa voisi ne maksaa, jos saisi vapaan ylöspidon ja 600 markkaa vuodessa. Tämmöinen oli se taakka, josta hän tuskitteli, sillä hänen tulonsa suuresta tuotteliaisuudesta huolimatta eivät riittäneet velkojen maksamiseen. Kivi oli todellinen kirjailija eikä hänellä muita vakinaisia tuloja ollut kuin kirjoistaan saamansa palkkiot.

Ja paljonko luulette, että Kivi koko tuotantokautenaan, siis vuosina 1860-70, yhteensä ansaitsi? V. Tarkiainen näyttää numerot: kokonaista viisi tuhatta markkaa, siis 500 markkaa vuodessa. Ja sillä summalla piti elää, ei yksistään velkoja maksaa. Tavallinen kirvesmies nautti siihen aikaan parempia tuloja ainakin Helsingin tienoilla.

Tämän summan ansaitsi Kivi seuraavalla tavalla:

Tekijäpalkkiona „Kullervosta” v. 1864.....	Smk.	500:–
” „Karkureista” v. 1866.....	”	400:–
” „Leasta” v. 1869.....	”	50:–
” „Seitsemästä veljestä” v. 1870.....	”	700:–
” „Kihlauksesta” v. 1866 arviolta....	”	50:–
” runoista (K. K.-lehdessä 1866) ”.....	”	50:–
” „Yö ja päivä” näytelmästä v. 1867 ”.....	”	50:–
Kirjallisena palkintona „Kullervosta” v. 1860.....	”	600:–
” ” „Ainosta” v. 1861.....	”	100:–
” ” „Nummisuutareista” v. 1865.....	”	2,500:–
	Smk.	5,000:–

Kivi kustansi alussa itse kirjansa. Ylläolevan summan lisäksi tulee siis, mitä hän mahdollisesti painotuotteillaan voitti. Tämä kuitenkin, kuten V. Tarkiainen näyttää, korkeintaan saattoi nousta johonkuhun kymmeniseen ruplaan.

*

Kuinka kummallisesti historia useimmiten on uudistunut! Suurilla jumalallisilla neroilla ei tavallisesti ole ollut sijaa maan päällä. Jollei heitä ole poltettu tai ristiinnaulittu, on heitä parjattu, vainottu tai unohdettu ja heitetty kurjuuteen kuolemaan. Aleksis Kivi kuului niiden suurten joukkoon, jotka pitkin elämänsä ovat saaneet taistella aineellisen toimeentulon vaikeuksia vastaan, vaikka heidän työnsä on ollut perin toisella alalla. Saahan tosin suurin osa ihmiskuntaa taistella juuri tämän asian puolesta ja kuluttaa siihen enimmät voimansa: mutta eipä heille sitten ole annettukaan muuta tehtävää! Mitä jättiläisvoimia tarvitsekaan siis se ihminen, jolle jumalat ovat uskoneet henkisen tehtävän ja joka niin muodoin on kielletty huolehtimasta omasta personallisuudestaan, kun kuitenkin hänen olosuhteensa pakottavat häntä siitä huolehtimaan! Onko ihme, että Kivikin lopulta riutui, onko ihme, että sairaus, köyhyys ja yksinäisyyden epätoivo vei häneltä järjen valon? Ja jos te sanotte, että tämä oli hänen personallista karmaansa, aiheutunut hänen omasta menneisyydestään, vastaan minä, että se totisesti sitä oli, sillä se oli tulos hänen suuresta rakkaudestaan Suomen kansaa kohtaan, seuraus siitä lupauksesta, minkä hän ennen syntymäänsä oli tehnyt: palvella uskollisesti tuon rakkaan, rakkaan kansan henkistä edistymistä.

Meidän kiitollista siunaustamme ansaitsevat sentähden ne henkilöt, jotka edes jossain määrin oivalsivat Kiven suurta elämäntehtävää ja koettivat häntä auttaa ja avustaa. Muutamia ystäviä hänellä oli – muistakaamme ennen muita neiti Charlotta Lönnqvistia, – ja ilman heitä hänen elämänvaelluksensa todella olisi ollut liian pimeä. Nyt kun Aleksis Kivi taas kuuluu näkymättömien auttajien joukkoon, nyt eivät personalliset surut ja huolet häntä enää paina, ja nyt hän taas saattaa miettiä palaamista näkyväiseen maailmaan uudella reippaudella ja rohkeudella, mutta osaisimmeko me nyt kaikki olla hänen ystäviään, osaisimmeko me häntä toverina tervehtiä?

*

Kuten lukijat muistanevat, esitin helmikuun Tietäjässä muutamia mietteitä Kaarlo Atran näytelmäkappaleen „Salaisia syitä” johdosta ja lausuin samalla, että Tietäjän palstat ovat hänelle, tekijälle, kiitollisina avoinna, jos hän jotakin tahtois kirjottaa vastaukseksi. Herra Atra on nyt lähettänyt minulle yksityisen kirjeen, jossa hän mainitsee ensin aikoneensa noudattaa kehotustani kirjottaa Tietäjään, mutta sitten aikeesta luopuneensa; minulle yksityisesti hän kuitenkin muutamalla rivillä tahtoi selittää, mitenkä Marian sielunelämää oli perustellut. Olen pyytänyt ja saanut luvan Tietäjässä julkaista näytelmää koskevan otteen Kaarlo Atran ystävällisestä kirjeestä. Ote seuraa tässä.

„Te olette löytäneetkin oikeastaan punaisen lankani, sanoessanne: „. . . hän oli psyykkisesti herkkä olento, joka ei suinkaan ollut yläpuolella persoonallisten tunteiden tasoa.” Aivan oikein. En ole ensinkään tahtonut kuvata häntä mitenkään erityisen pitkälle kehittyneeksi olenoksi. Hänellä on luontaista selvänäköisyyttä, jota sitten on kehitetty. Hänellä on vakava pohja ja suuri kaipaus ijäisyysasioitten tuntemiseen (kuten hyvinkin usein tytoilla hänen ijässään.) Silloin tulee hra Falcker. Hän on nuori mies, jonka onni ja onnettomuus on ollut vuosikausia kestänyt rakkautensa rouva Waltmaniin, jolle, viimeksimainitulle suhde jo vuosikaudet on ollut vain ystävyyttä. Rva W. on näet „palannut velvollisuuksiinsa” resigneeraantunut avioliitossaan kelpo miehensä kanssa, mutta hra F:n ystävyydestä ei hänellä ole voimaa luopua. Hra F. kertoo jonakin heikkona hetkenä Marialle „jotakin peitetyin sanoin” kärsimyksistään ja taisteluistaan ja näin herää ensin nuoren tytön osanotto ja vihdoin heidän molemminpuolinen rakkautensa. Nyt on minulle teosofiselta taholta huomautettu, että miksei Maria myös näe sulhasensa auraa „hänen likaisia ajatuksiaan y. m.” Mitä likaisia ajatuksia? Minusta Marian on mahdotonta nähdä sulhasessaan muuta kuin rakkautta ja onnetonta alakuloisuutta. Toisin on äidin suhteen. I näytöksen lopulta rouva W. suorastaan raivostuu tyttärellensä monien vuosien syitten ärsyttämänä. No niin, tämä sivumennen sanottuna.

„Sitten onnettomuus. Lyhyenä kihlusaikanaan on Maria nähnyt äitinsä kalvavan epätoivon. Hän arvelee, mutta ei ymmärrä. Sitten tapahtuu onnettomuus. Albertin houreista ja äitinsä käytöksestä Maria ymmärtää kaikki . . . Ja minusta hän ei ole tyttö, joka äitinsä kanssa

sulhasestansa taistelisi. Hän näkee onnettomuudessa ikäänkuin taivaan ratkaisun: parhaan heille jokaiselle. „Syyt polveutuvat kaukaa.” Ja jos ajattelemme, niin se, että hän tavallaan näin „helposti” luovuttaa sulhasensa kuolemalle, se on itsetiedotonta itsekkäisyyttä. Kuolemalle on useinkin helpompi luovuttaa rakastettu olento kuin luopua hänestä tai toiselle luovuttaa. Mutta teidän arv. huomautuksestanne näen, että näytelmäni olisi ollut selvempi, jos III näytös olisi ollut heti onnettomuuden tapahduttua, eikä vasta neljäntenä, eli herra Falckerin kuolinpäivänä. Marian tyyneyden puolustukseksi tekee vielä mieleni sanoa, että kun jotakin järkyttävää ihmiselle tapahtuu, niin usein kestää kauan, ennenkuin tunteemme ikäänkuin sulavat turtuneisuudestaan. Ja kuten sanoin, paljon olen perustanut siihen, että kuolemalle on jo tavallistenkin ihmisten helpompi rakastettu olento luovuttaa kuin muuten kadottaa.

„Sanotte „napisseenne karmaa vastaan Marian puolesta.” Mutta kuinka usein saa ensi rakkaus ankaran iskun! Ja syy . . . syyt . . . ? Ne polveutuvat kaukaa. Mutta me emme näe niitä, emmekä useinkaan ole tilaisuudessa seurata niitä edemmäksi ja siksi helposti napisemme.

„Mutta paljon on teillä oikein. Marian *taistelun* kohtalon kovan iskun ja uskonsa ja oppiensa välillä olisi täytynyt *näkyä* enemmän. Mutta aihe on kovin arka. Jos Marialla olisi ollut vastassaan joku toinen nainen kuin oma äiti, niin ehkä en olisi pelännyt kaikkia taisteluja ja vastakkain asettamisia.

„Tahdoin sanoa ihmisille, että on paljon ympärillämme, mitä emme tunne, että nyt jo on tunnustettu totuus, että yksi näkee ja kuulee enemmän kuin toinen, ja myöskin syitten ja seurausten järkähtämätöntä lakia muistuttaa. En voi arvostella, olenko onnistunut vai en, eikä se kuulukaan minulle, mutta iloitsen, että taistelun tohinassa olen saanut niin monta ystävällistä sanaa monilta, jaloimmilta ja parhaimmilta henkilöiltä maassamme.”

*

Eräs monivuotinen teosofian ja Tietäjän ystävä, Mr. O. M. Lind, Amerikassa, kirjotti minulle äsken ja kysyi, eivätkö teosofisen kirjallisuuden säännölliset lukijat saisi odottaa minulta „arvokasta, isompaa teosta” jos mahdollista jo tällä vuodella. Hän sanoi kirjeessään: „kaipaamme sellaista omaperäisempää, harkitumpaa teosta Suomen kielelle . . . Emme silti ole tyytymättömiä työhönne, kaukana siitä, mutta joka paljon antaa, siltä vielä enempi toivotaan.”

Painatin hra Lindin sanat tähän, koska niin sattuvasti kuvaavat omaakin unelmaani. Esityöt minulla on tehtynä kolmeenkin kirjaan, enkä saata muuta kuin rukoilla Karman herroja, että he soisivat minulle tilaisuuden kirjojani valmistaa. Yhteen niistä olen jo käsiksi käynyt.

Touko- ja kesäkuu, s. 194-196

Äsken ilmestyneessä ja Tietäjälle lähettämässään kirjassa *The Path of Attainment* on Mr. D. N. Dunlop selvittänyt sanoja adepti, mestari ja mahaatma ja ehdottanut kullekin sanalle tarkoin määritellyn merkityksen. Adepti on hänen mielestään ihminen, joka hallitsee psyykkisen eli astralisen maailman voimia ja kelpaa opettajaksi samalla alalla, mestari taas ihminen, joka itsetietoisesti työskentelee älymaailmassa ja on siinä opettajana, mahaatma vihdoin ihminen, joka on puhtaassa hengen maailmassa hallitsija ja opettaja. Kaikki voivat järjestää salaisia kouluja. Adepti kehittää selvänäköisyyttä ja astralisten voimien käyttöä, mestari ajatusta ja mielikuvituksen luovaa voimaa ja järjen intuitsionia, mahaatma rakkautta ja veljeyttä ja hengen voimaa. Mahaatma on tietysti astrali- ja älymaailmankin herra, huomauttaa Mr. Dunlop, kuten voimme nähdä esim. Kristuksesta. Pythagoras on hänen mielestään hyvä mestarin esimerkki ja Apollonios adeptin.

Adepteja, mestareita ja mahaatmoja on kahta lajia, valkoisia ja mustia. Niitä on jokaisessa koulussa ja ne eroavat toisistaan siinä, että valkoiset työskentelevät ihmiskunnan hyväksi kokonaisuudessaan, mustat taas oman itsensä puolesta eristettyinä yksilöinä. Mustat edustavat itsekkyyttä huippuunsa kehittyneenä. Mustat adeptit koettavat välistä perustaa uusia uskontoja maailmaan, eikä ole yhtään tietoisten olentojen alkuunpanemaa liikettä ihmiskunnan hyväksi ilman vastaava liikettä edellisen kukistamiseksi.

Mr. Dunlop on oikeassa sanoessaan, että useimmat mestarit, joita „nähdään”, ovat ajatuskuvia. Todellista mestaria ei nähdä; hänet tunnetaan. Toisin sanoen: näkeminen ei vielä todista toisen mestariutta; täytyy tajunnassaan osata tuntea ja tietää, että nähty on mestari.

Siirtyessään puhumaan opetuslapsen tiestä tekijä varottaa liiaksi syventymästä ulkonaisiin. Huomio ei ole kiinnitettävä yksinomaan ruokaan; esim. jos kasvissyönti nostetaan evankeliumiksi, pysähtyy kehitys siihen. Silmämääränä on oleva terve ja eläimellisesti voimakas ruumis, vaikka se sitten lihaakin nauttisi.

Opetuslapsen tulee itse asettaa päämäärä elämälleen ja määrätä itselleen säännöt. Ei kukaan viisas opettaja ryhdy häntä treenaamaan. Sääntöjä ja neuvoja on tietysti annettu, mutta opetuslapsen tulee itse sovittaa niitä käytäntöön. Mitään maallisia velvollisuuksia ei voi laiminlyödä; jos sitä yrittää tehdä, tulevat velvollisuudet uudessa muodossa takaisin. Kaikilla opetuslapsen kohtaamilla vaikeuksilla on tarkoituksena opettaa hänelle, miten tulee ajatella, miten toimia. Jokaisella vaikeudella on määräpaikkansa opetuslapsen kasvatuksessa, ja kun sen käsittää, häviää kaikki pelko. Yhdentekevää, mitä hänelle tapahtuu, kunhan hän säilyttää oikean mielentilansa. On vain muistettava, että tämä tasapaino, joka koettaa vaikeuksista oppia, ei ole ylpeä, vaan nöyrä.

Tarkasti on vältettävä kuuluisuutta ja turhaa julkisuutta; vältettävä n. s. okkultisia seuroja, jotka ilmottavat antavansa opetusta: tämä on kaikkein suurten salatieteilijäin antama neuvo. Opetusta ei ole hankittava yksinomaan kirjoista, vaan luonnosta, elämästä, ajattelusta. Sairaustapauksissa on käytettävä fyysillisiä lääkkeitä ja luonnonparannusta ja käännättävä lääkärein puoleen; ei ole turvauduttava magnetisoijiin, hypnotisoijiin tai mentalisiin parantajiin. Kun aika on täyttynyt muodostuvat olot opetuslapsen elämässä semmoisiksi, että hän joksikin aikaa saa vetäytyä maailmasta erilleen ja nauttia yksityistä okkultista opetusta.

Mr. Dunlop antaa myös sattuvan määritelmän vihkimyksistä. „Vihkimyksen sisältö on itsensä voittamisen prosessi, itsensä synnyttäminen henkiolentona, itseloistavan kuolemattoman ruumiin luominen oman sikiömäisen luontonsa salatusta olemuksesta.” Tämä kuolematon ruumis on n. k. syyruumis ja kundaliini eli käärmetuli on siinä piilevä Logoksen valo. Legendassa Eeva rupesi väärinkäyttämään tätä käärmettä, kun se hänessä heräsi. Oikein käytettynä se nousee aivoihin ja synnyttää ihmisen uudestaan, väärinkäytettynä se vie synnytykseen ja kuolemaan. Sentähden se on sekä hyvän että pahan tiedon puu. Kun kundaliini saa glandula pinealoksen toimimaan, herättää tämä „sydämen muistin” ja ihmisen henkitajunta pysyy läpi vuorokauden. Kundaliini on sentähden myös „lohduttaja”, josta Jeesus puhuu.

Englannin T. S:n ylisihteeri, Mr. George Arundale, on varustanut kirjan kiittäväällä esipuheella, ja teki mieleni tällä tavalla kertoa sen sisällyksestä Tietäjän lukijoille, koska vanhan ystäväni Mr. Dunlopin kirjan lukeminen hankki minullekin nautintorikkaan hetken.

*

Kuten viime Tietäjässä mainitsin, on minulla tekeillä uusi teos. Tämä teos koskee Kalevalaa ja vanhojen suomalaisten viisautta. Olen näistä asioista pitänyt useita luentoja, ja muutamat luennoistani julkaistiin Tietäjässä v. 1912. Ajattelin ensin sommitella kirjaa luennoista, mutta huomasin pian, että aiheen tärkeyden vuoksi oli parempi kirjottaa kaikki uudestaan. Nyt siis toteutuu erään arvostelijani Tietäjässä viime vuonna lausuma toivomus, että taas saataisiin varsinainen kirja P.E:ltä. Jos häiritsemättä saan jatkaa työtäni, voi teos ehkä valmistua jouluksi.

*

Syksyksi valmistunee painosta Teosofisen Kustannusliikkeen uusi julkaisu: *Pythagoras*, kirjottanut Edouard Schuré, suomentanut I. S. Tämä on lennokkaasti kirjoitettu, laajahko teos, opettavainen ja ajatuksia herättävä. Hinta noin Smk. 3:50.

Heinä- ja elokuu, s. 241-245

Olen ajatuksissani niin kiinni tekeillä olevassa Kalevala-kirjassani, johon hyvä karmani on suonut minun tänä kesänä uppoutua, että tuntuu melkein oudolta äkkiä repäistä itseni siitä irti ja ryhtyä valmistamaan heinä-elokuun Tietäjää painokuntoon. Olenhan kuitenkin jo kerran ennen saanut tehdä saman „uhrauksen”, kun kesäkuussa piti lähteä täältä Sammatista vuosikokoukseen Viipuriin ja matkalla pistäytyä kotona Tuonenkylässä. Se keskeytys kesti puolentoista viikkoa, mutta haittaa siitä ei ollut, sillä voimistuneena ja onnellisena palasin matkalta takaisin työni ääreen.

Ensiksi pitäneekin puhua vähän vuosikokouksesta. Kerron vaikutelmistani aivan persoonallisella tavalla ja siinä järjestyksessä kuin ne voimakkuutensa puolesta minuun vaikuttivat. Siis alotan itsestäni. Olin kiertokirjeessä loosheille ennen kokousta pyytänyt, etteivät ajattelisi minua enään ylisihteerin vaalissa, ja vaikka sitten hengessäni tunsin ja looshien lähettämistä vastauskirjelmistä näin, että pyyntöni hämmästytti, jopa saattoi murheelliseksi looshin siellä ja looshin täällä, en kuitenkaan osannut odottaa sitä vastausta, mikä vuosikokouksessa pyyntööni annettiin. Tulin todella liikutetuksi sydämessäni, kun tohtori Angervo Mikkelin looshien puolesta ehdotti, että „vanha ylisihteerin nyt vihdoinkin valittaisiin

elinajakseen, jottei aina uudistuisi tämä turha vaalikysymys.” Tulin liikutetuksi, kun tätä ehdotusta kokous kannatti myrskyisillä kättentaputuksilla, sillä osottihan se luottamusta minuun enemmän kuin väsymystä vaalipuuhiiin, jotka todella eivät koskaan ole vieneet paljon aikaa! Luonnollisesti semmoinen vaali elinajaksi ei ollut mahdollinen, mutta kun pyydettiin, että vielä vuodeksi jäisin paikalleni, ilmotin heti suostuvani, sillä jo ennen kokousta olin ottanut lukuun tämän mahdollisuuden asian ratkaisemiseksi. Samalla selitin seikkaperäisemmin, minkätähden toivoin vapautusta ylisihteerin toimesta: että itse saisin kokonaan antautua kirjalliseen ja luennoitsemistyöhön ja että nuoremmat voimat saisivat käydä käsiksi aineellisiin ja käytännöllisiin hommiin. „Hiukseni alkavat jo harmaantua”, sanoin, „ja tunnen, että minulla olisi yhtä ja toista annettavana teille ja kansalleni. En osaisi tästä puhua, ellen tuntisi, kuinka teidän myötätuntonne ja ymmärtämyksenne rohkaisee minua. Olen vuosikautia tehnyt omanlaatuisia tutkimuksiani ja yhä niitä teen, ja monta ihmeellistä ja mieltäkiinnittävää seikkaa olisi minulla kerrottavana. Uskon ajan tulevan, jolloin olen tilaisuudessa tekemään yksinomaan henkistä työtä, jolloin kaikki käytännölliset puuhamme, seurat, kustannusliikkeet, päämajamme j. n. e. ovat semmoisissa käsissä ja niin järjestetyt, että teosofinen sydämeni saattaa olla aivan rauhassa niiden menestymisen puolesta, – ja uskon, ettette tekään lue minulle itsekkyydeksi, että toivon sen ajan pian tulevan.” Tähän tapaan puhuin – jollen juuri näillä sanoilla, – ja kokous osotti silmin ja elein minua ymmärtävänsä. Olin siis onnellinen ja hengessäni iloinen, että niin rakkaat ystävät minua ympäröivät.

Onnellinen olin myös nähdessäni, kuinka henkevä ja voimakkaan varma esiintymisessään oli monivuotinen työtoverini ja uskollinen ystäväni V. H. V., jota juuri olin ajatellut ja yhä ajattelen seuraajakseni ylisihteerin toimessa. Hän on kyllä vielä sairas eikä ole lääketieteellistä varmuutta hänen lopullisesta parantumisestaan, mutta siitä huolimatta hän voi elää ja toimia monta vuotta – ja miksei voisi parantuakin? Hän on sairautensa aikana henkisesti paljon kasvanut, ja odotan häneltä paljon hyvää tulevaisuudessa. Hän toi esiin monenlaisia uusia ehdotuksia teosofisen työn suhteen ja painosti erityisesti sitä tärkeätä seikkaa, että kukin jäsen pitäisi velvollisuutenaan omasta kohdastaan tehdä jotakin ihmiskunnan ja teosofian hyväksi. Niin minustakin: erilaisuus mielipiteissä ja työtavoissa päämäärän ollessa saman kuuluu juuri Teosofisen Seuran

veljeysohjelmaan. Yhä enemmän itsenäisyyttä vain jäsenillemme ja teosofeille yleensä, sitä toivon sydämestäni. Katsottakoon vain, ettei itsenäisyys ole tyhjä sana, vaan pitkän työn ja suuren tuskan tulos! Silloin jumalatkin ovat valmiina auttamaan.

Kerron vielä kolmanneksi siitä kiitollisuudesta, jota kaikki tunsimme ja ilmoitimme viipurilaisia teosofeja kohtaan tämän heidän järjestämänsä vuosikokouksen johdosta. Tunsimme ilmassa, mitä vaikeuksia heillä, mielestään niin heikoilla, oli ollut voitettavana, ja iloitsimme vilpittömästi, että heidän oli onnistunut järjestää siksi monipuolinen ja mieltäkohottava vuosijuhla. Heillä olikin käytettävänä oma pieni sekakuoro, erinomaisen harjaantunut ja puhdasääninen, josta johtajalla, herra Rahkosella on paljon kunniaa. Ja apua he tietysti saivat niiltä taiteilijoilta ja puhujilta, jotka tämmöisissä tilaisuuksissa säännöllisesti ovat tulesa ja joiden nimiä ei tarvitse mainita. Tahdon vain huomauttaa siitä kauniista ja tunnelmikkaasta melodraamasta, jonka tekstinä oli H. C. Andersenin satu „Viimeinen tuomio” ja johon Oskar Merikanto tätä tilaisuutta varten oli musiikin säveltänyt. Mieltäkiinnostavaan keskusteluun „teosofisesta työstä” olivat alustuksia laatineet J. R. Hannula ja V. H. Valvanne. Edellisen alustus on luettavana tässä Tietäjän numerossa.

Kokoukseen oli saapunut Seuran jäseniä muualta lähes satakunta, ja juhlatilaisuuksissa, joihin yleisöllä oli pääsy, oli läsnä neljättä sataa kuulijaa, mikäli minulle kerrottiin.

*

Ja nyt kai minun pitäisi sanoa jotakin tekeillä olevasta kirjastani, koska viime Tietäjässä mainitsin, että tämä teos koskee Kalevalaa ja että jos häiritsemättä saan jatkaa työtäni, se ehkä voi valmistua jouluksi.

Niin, nyt olen saanut kirjoitustyötäni tänä kesänä jatkaa. Kun vuoden vaihteesta aiheutuneet kovimmat kiireet Teosofisen Kustannusliikkeen ja Tietäjän hoidossa olivat helmikuun lopulla ohi, ryhdyin kirjani kirjoittamiseen. Kirjottelin sitä pitkin kevättä niin paljon kuin töiltäni ja huoliltani ennätin ja jaksoin. Toukokuun lopulla sain ystävällisen ja palvelevaisen apulaissihteerini avulla oloni järjestetyksi niin, että hän otti hoitaakseen paitsi T.S:n myös Kustannusliikkeen juoksevia asioita kesän kuluessa, ja heti toukokuun viimeisenä päivänä muutin talouteni tänne Sammattiin, että aivan häiritsemättä saisin miettiä ja kirjoittaa ja samalla hengittää raitista ilmaa täydellisen maalaisluonnon helmassa. Olen nyt tätä

kirjottaessani viettänyt yhteensä viisi viikkoa täällä ja sillä ajalla kirjottanut runsaasti kaksi kertaa sen verran kuin kolmessa kuukaudessa Helsingin puolella. Ja tämä on – joskin omaa laatuaan – tieteellistä työtä, jota ei umpimähkään voi kynästänsä ravistaa. Mutta häiritsemätön rauha on ihmeellinen lahja ja oikeus kokonaan antautua yhdelle työlle on taivaallista onnea! Ja tämän paikkakunnan merkillinen aura! Se on aivan kuin Elias Lönnrotia lempeässä, yksinkertaisessa, viattomassa ja ylevässä kauneudessaan. Ja vaikken ole yhtään paikkakuntalaista puhutellut, kuvittelen hengessäni, että hekin ovat Elias Lönnrotin kaltaisia, vaatimattomia, hyvänsuopia, viisaita ja että vanhuksat ovat ihan suuren sammattilaisen näköisiäkin. Tekeepä melkein mieleni allekirjottaa sitä muutaman ystäväni huomautusta, että tuntuu aivan kuin olisi yhteyttä suomalaisen Sammatti-nimen ja intialaisen sanan *samadhi* välillä. Samadhi, kuten tiedätte, on se viisaan haltiotila, johon hän joutuu, mietiskellessään jumalallista totuutta ja kauneutta. En tosiaankaan viime kesänä Paikkarilla käydessäni osannut aavistaa, että tänä kesänä tulisin täällä Sammatissa, Elias Lönnrotin kotiseudulla, kirjottamaan kirjaa Kalevalasta.

Loppupuoli kirjaani on nyt tekeillä ja uskon, että saan käsikirjotuksen elokuussa valmiiksi. Painosta se sitten voi ilmestyä syksyn kuluessa. Se kai tulee kooltaan semmoinen kuin „Suuret uskonnot”.

Ehkä näytän lukijoistani liian naiivilta ja itserakkaalta, kun tällä tavoin juttelen omista hommistani. Antakaa siinä tapauksessa anteeksi, rakkaat ystävät. Tunnettehan tuon vanhan lauseen: mistä sydän on täynnä, siitä suu puhuu. Ja minun sydämeni näkyy olevan täynnä omaa työtäni nyt!

Onhan se samalla iloa teitä ajatellessani, sillä aavistan, että te, monet teistä, tulette iloitsemaan tästä Kalevala-kirjastani. Ei personallisista syistä, ei sentähden, että minä mitään erittäin merkillistä osaisin kirjottaa, vaan sentähden, että saatte – että saamme – teoksen, joka valaisee Kalevalaa, omaa kansalliskirjaamme, uudelta kannalta ja joka ehkä siten voi panna alulle aivan kuin uutta ajanjaksoa Kalevalan ymmärtämisessä ja tutkimisessä.

Olemmehan teosofeina jo odottaneet tämmöistä kirjaa! Martti Humun ansiokas ja alustava kirjanen „Kalevalan sisäinen perintö” herätti meissä halun saada enemmän samaa laatua. Se herätti mielenkiintomme ja uteliaisuutemme, mutta ei mitenkään sitä tyydyttänyt. Kun Martti Humu kymmenkunta vuotta sitten piti luentojaan Helsingissä Kalevalasta, enpä minä silloin aavistanut, että itse vielä tulisin sekä puhumaan että

kirjottamaan samasta aineesta. Liian hämärältä se minusta silloin tuntui. Vasta kun vuosia myöhemmin tulin (näkyvässä maailmassa) vihityksi kalevalaisen magian salaisuuksiin ja sain kokea sen voimasanojen yhä vielä tänäpäivänä elävää tehokkuutta, aukenivat silmäni ja syttyi minussa pyhä tuli, joka innosti Kalevalaa lähemmältä tarkastamaan ja tutkimaan.

Tuskinpa minulta sentään tänä vuonna olisi kirjaa syntynyt, ellei Teosofinen Kannatusliitto huhtikuussa olisi valmistanut minulle iloisen yllätyksen lahjottamalla minulle tuhannen markan suuruisen stipendin Kalevala-kirjan kirjottamista varten. Silloin aivan minusta tuntui, että jo muutkin odottavat sen kirjan syntyä!

*

Useampia uusia kirjoja on ilmestynyt, teosofisia ja teosofishenkisiä, joista pari arvostellaan „Uusia kirjoja” otsakkeen alla. Tässä tahdon kääntää lukijoiden ja ostajain huomion toisiin, jotka ovat:

Väinö Valvanteen kirjanen *Kirkko ja uskonto*, kirjoitettu Pastori Mömmön tunnetun broshyyrin johdosta. Se on ilmestynyt vasta perustetun „Uususkonnollisen kustannusliikkeen” toimesta Hyvinkäällä. Sivuja 92, hinta 1:–.

Édouard Schurén teos *Pythagoras, Delfoin mysteerit*, joka on ensimmäinen suomeksi ilmestyvä osa sarjasta „Suuret vihityt, uskontojen salaisen historian esittämiskoe”. Suomennoksen on 35:nnestä ranskalaisesta painoksesta suorittanut L. I. S. Kustantaja on Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike. Sivuja 192, hinta Smk. 2:75, sid. 3:75.

Rudolf Steinerin broshyyri *Elämäkysymyksiä teosofiselle liikkeelle*, jonka on suomentanut Tyyni Nylund. Kustantaja on Adolf Nylund Seinäjoella. Sivuja 34, hinta 60 p.

Piakkoin valmistuu Teosofisen Kustannusliikkeen kustannuksella viidentenä numerona sarjassa „Kristinuskoa” Väinö Valvanteen kirjanen *Risti ja seppelä, kristillistä vertauskuvastoa*.

Syyskuu, s. 299-303

Tässä Tietäjän numerossa julkaisen mielestäni mainiosti kirjoitetun poleemisen artikkelin. „Mihin suuntaan?” Sen tekijä on kutsunut itseään salanimellä „Ääni maaseudulta” eikä suvainnut minun julkaista oikeata

nimeään. Asian ja aatteen kannalta nimi ei olekaan mikään tärkeä asia. Päinvastoin voi sanoa, että asia itse puhuu paremmin puolestaan, kun ei tiedä, kuka ajatukset lausuu. Toivoisin nyt, että kaikki, jotka ovat Teosofisen Seuran tehtävätä ja tarkotusta pohtineet, lukisivat tämän kirjoituksen „Mihin suuntaan?” ja lukisivat sitä tarkkaan, sillä sen se ansaitsee. Se on suurella tunteen voimalla kyhätty arvostelu Teosofisen Seuran työstä ja teosofian tarkotuksesta. Eikä se ole pahansuovasti kirjoitettu, vaan ystävällisellä mielellä. Se käy kuitenkin siinä määrin „toiseen suuntaan” kuin minun käsitykseni Teosofisesta Seurasta ja teosofiasta, etten ole malttanut olla valaisematta asiaa omalta kannaltani kyhäyksessä „Teosofinen Seura ja veljeysaate.” Samasta syystä avaan myös Tietäjän palstat niille, jotka haluaisivat sanoa sanottavansa tässä kysymyksessä. Pyydän vain, että kirjoitukset, joita ehkä tullaan lähettämään, ovat niin lyhyet, ytimekkäät ja asialliset kuin mahdollista. Jos täten saadaan aikaan mieltäkiinnittävä, opettavainen ja uusia näköaloja avaava keskustelu, voimme syystä olla kiitolliset „Mihin suuntaan?” kirjoituksen ajatusrikkaalle tekijälle.

Omassa kyhäyksessäni „Teosofinen Seura ja veljeysaate” en ole kajonnut kyseessä olevaan artikkeliin; olen vain esittänyt oman kantani. Suotakoon minun sentähden kosketella tässä kolmea seikkaa, jotka pistivät silmäni kirjoitusta lukiessani. (Kohtelias lukija kääntyy nyt kirjoitukseen „Mihin suuntaan?”, ennenkuin jatkaa näitä minun mietelmiäni.)

Tekijän filosofista kantaa kutsuisin utilitaristiseksi, s. o. hän arvostelee asioita hyödyn kannalta. Mitä hyötyä on ihmiskunnalle teosofiasta ja Teosofisesta Seurasta? Jos ei niistä hyötyä ole, ovat ne tarpeettomia. Mikään totuus ei ole ehdoton eikä ikuinen. Se palvelee aikansa. Kun ei siitä enää ole hyötyä kehitykselle, saa se mennä.

Tämä kuulostaa järkevältä (ehkä samalla hieman materialistiselta), mutta siinä on heikko kohta. Utilitaristi esiintyy arvostelijana, mutta missä on arvostelun mittapuu? Hänessä itsessään. Hän puhuu kehityksestä ja ihmiskunnan hyödystä, mutta mistä hän tietää, mikä on hyödyksi, mikä ei? Omalla järjellään hän niitä asioita punnitsee, ja sentähden hänen arvostelunsa ei ole ehdoton. Se on tietysti hyvä ja hyödyllinen, niinkuin kaikki inhimillinen ajatustyö, mutta se ei ole ehdoton.

Onkin olemassa toinen filosofinen kanta. Tämä etsii totuutta sinään eikä kysy, mitä hyötyä on totuudesta. Se iloitsee itse totuuden tiedosta, itse Jumalan tunnosta, vaikkei mitään silminnähtävää sillä aikaansaataisi. Jos se esim. on päässyt tietoon siitä, että jälleensyntyminen ja karma todella

vallitsee luonnossa, tai siitä, että maa kiertää auringon ympäri ja että avaruus on tulvillaan aurinkoja, jotka kulkevat säännöllisiä kulkujaan, silloin se on tiedostaan onnellinen ja kiitollinen. Sillä vaikkei tiedosta muuta hyötyä olisi, se ainakin vapauttaa sielumme ja henkemme tietämättömyyden tuskallisista kahleista. Ja jos me ihmiset ennen kaikkea olemme sielullisia olentoja, ajattelevia, tuntevia, tahtovia, silloin ei ole vähäksi arvattava se henkinen hyöty, mikä pieninkin totuuden tieto meille tuottaa.

Tämän olen sanonut artikkelista yleensä. Vielä on kaksi yksityiskohtaa, joihin tahdon kajota.

Tekijä sanoo: „Teosofisten oppien alkuperää koskevat perusteet sisältävät paljon pimeitä ja epäilyttäviä paikkoja, eikä niitä ole kukaan ainakaan Suomessa yrittänytkaan tyydyttävästi valaista.”

Tähän vastaan: teosofisten oppien alkuperään nähden ei ole pienintäkään pimeyttä eikä epäselvyyttä. Teosofiset opit ovat pitkällisten havaintojen ja tutkimusten tuloksia. Näitä havaintoja ja tutkimuksia on tehty vuosituhansien kuluessa ja niitä tehdään tänä päivänä. Mitään pakollista uskoa ei vaadita. Jokainen on vapaa tutkimaan. Ken totuutta etsii kyllin tarmokkaasti, hän pääsee yliaistillisesti, salatieteellisesti todentamaan edeltäjiensä tutkimustuloksia. Kaikki usko on vapaaehtoista.

Tekijä nähtävästi ajattelee Madame Blavatskyä ja hänen mainettaan. Mutta miksi? Ei H. P. Blavatsky ole teosofisia oppeja keksinyt. Sen jokainen voi todentaa tutustumalla maailman uskontojen, ajattelijain, mystikkojen, teosofien, kabbalistein j. n. e. oppeihin ja opetuksiin, kuten Mad. Blavatsky itse neuvoi tekemään. H. P. B. oli vain yksi niistä ja meidän ajallamme etevin niistä, jotka käänsivät maailman huomion siihen, että totuuden tietoa on saavutettavissa ja että totuuden tietäjiä on olemassa.

Toisessa kohdassa tekijä sanoo: „On tosin pyrkimys kehittää suomalaista teosofiaa Kalevalan pohjalle. Mutta kun yritys tähtää osittain siihen, että Kalevala tehtäisiin jonkinlaiseksi salatieteen lähdekirjaksi tai teosofian todistuskappaleeksi, niin yhdistetään siihen jotain hämärää ja sekavaa, eikä tehdä hyvää palvelusta Kalevalalle. Tai kun Kalevalan „haltia” käsitteen avulla valaistaan Snellmanin, Lönnrotin y. m. kansallisuusaatetta, niin tuntuu se maallikosta teennäiseltä, niin vilpittömä ja harrasta kuin se esittäjän puolelta on ollutkin.”

Tähän vastaan – sitä suuremmalla syyllä, koska Kalevalan selittäminen ja yleensä suomalaisen salatieteen tutkiminen on minunkin personallista

työtäni, – että artikkelin tekijä edellytyksissään kerrassaan erehtyy. Jokainen ei katso asioita utilitaristiselta kannalta kuten hän. On niitä, joiden motiivina ei ole hyöty, vaan puhtaasti tieteellis-taiteellinen totuudenrakkaus. Omasta puolestani minun täytyy tunnustaa, että Kalevala- y. m. tutkimukseni eivät „tähtää” mihinkään – tai jos johonkin tähtäävät, tähtäävät siihen, että toisille olisi tutkimuksistani iloa ja apua ja että minun tutkimukseni yllyttäisivät toisia tekemään parempia ja syvempiä: silloin lopulta totuus kirkastuu ja tulee eläväksi.

En ole suinkaan Kalevalan „haltia” käsitteen avulla valaissut Snellmanin y. m. kansallisuusaatetta. Ne ajatukset, jotka olen esittänyt esim. Suomen kansallishaltia” kirjasessani, ovat syntyneet aivan toisella tavalla – toisessa järjestyksessä, tekisi mieleni sanoa. Deevan eli kansallishaltian, kansan suojelusenkelin käsite on vanha salatieteellinen käsite. Mutta minäkään en ollut siihen kiinnittänyt erityistä huomiota, ennenkuin tein sen havainnon, että se oli elävä todellisuus eikä mikään teoretinen käsite. Vasta kun tajuntani oli kohdannut Suomen deevan elävänä todellisuutena, vasta silloin huomasin, että salatieteilijät olivat sellaisesta olennosta puhuneet, ja vasta silloin minulle selveni, että deevan inspiratsioonista oli tapahtunut sellainenkin työ kuin Snellmanin kansallinen herätys.

Olen totuudenetsijä sieluni sisimpiä syitä myöten ja sentähden yhdyn täydelleen tekijän loppusanoihin: „. . . emmekä suinkaan tarvitse tukahuttaa etsimisen kaipuuta siinä pelossa, että joskus löytäisimme kaiken ja siitä seuraisi ikuinen kuolema. Sillä sitä varten kaikkeus on ääretön, ettemme koskaan voisi päästä viimeiselle rannalle.” Lisään ainoastaan omalta kannaltani, että vaikka kaikkeudenkin löytäisimme, ei siitä seuraisi kuolema, vaan ikuinen elämä, koska kuolema ei kaikkeutta voi saavuttaa.

*

Vanhat Tietäjän lukijat näkevät tässä numerossa otsikon, joka kauan on puuttunut Tietäjän sisällysluettelosta. Tämä otsikko on „Mitä muualla tiedetään” ja siinä luodaan katsaus muutamiin ulkomaalaisten teosofisten aikakauskirjojen sisältöön. Toiveita on, että nimimerkki O. S., joka on tämän katsauksen laatinut, tulee vastedeskin avustamaan Tietäjää samantapaisilla kirjoituksilla ja siten herättämään uuteen eloon vanhaa „ulkomaanosastoa.”

*

Kalevala-kirjani on nyt käsikirjotuksena valmis, mutta sen ilmestyminen lykkäytyy jouluksi, vaikka olin toivonut, että se painosta olisi valmistunut jo lokakuussa. Paperi on tällä hetkellä liian korkeassa hinnassa – ajatukset ja aatteet saavat odottaa, kunnes mammona taas suvaitsee heitä palvelulla. Sama syy estää meitä toistaiseksi Palomaankin uusia kirjoja julkaisemasta.

Tahdon kuitenkin nyt jo kertoa ystäväilleni, että teokseni nimi on *Kalevalan avain* ja että se jakautuu viiteen osaan (41 lukuun), jotka ovat: 1. Kalevala pyhänä kirjana. 2. Kalevalan mysteeritietoa. 3. Kalevalan sisäistä siveysoppia. 4. Kalavalan magiaa. 5. Väinämöisen paluu. Kolme keskimäistä osaa muodostavat kirjan varsinaisen rungon, ensimmäinen on kuin alku- ja viimeinen kuin loppusoitto. Koko kirja on ensimmäisenä numerona sarjassa „Suomalaista salatiedettä“, jonka seuraavia numeroita jo pyörii päässäni.

Lokakuu, s. 381-384

Muutamat Bostonin kaupungin teosofit Amerikassa lähettivät sangen omituisen syntymäpäivälahjan Mrs. Besantille lokakuun 1 p:nä 1915. Se oli näet lahjottajien allekirjottama lupaus yhden vuoden aikana „koettaa pidättäytyä epäystävällisistä ja moittivista lausunnoista toisista.“ Mrs. Besant sanoo itse *The Adyar Bulletin*'issa, että tällainen lupaus on erittäin tervetullut lahja, ja toivoo, että siten on muodostuva hyvä tapa, joka „estää lankeamasta takaisin epäystävälliseen arvostelemiseen senkin perästä, kun lokakuun 1 p:ä 1916 on hävinnyt menneisyyden äärettömään sineen.“ Ruotsin T. S:n ylisihteri lausuu tämän johdosta *Teosofisk Tidskrift*'issa, josta uutisen olen poiminut: „Lokakuun 1 p:ä on kuten tunnettu Mrs. Besantin syntymäpäivä, jolloin hän astuu 70:nteen ikävuoteensa. Eikö Boston-teosofein kaunista esimerkkiä kannattaisi seurata muuallakin maailmassa? Parempaa syntymäpäivälahjaa ei voitaisi presidenttillemme antaa.“

Näihin sanoihin tietysti yhdyn. Lisäänpä vielä, että se ihminen on kadehdittava, jolle tekee mieli semmoisia lahjoja antaa. Madame Blavatskyn, kuten muistamme, oli tapana sanoa, että nykyajan ihmisten, siis eritoten teosofeinkin, suurin siveellinen vaara on panettelun ja

moittimisen ja selän takana puhumisen halu. Mitä siihen verrattuna on semmoiset heikkouden tekosynnit kuin juopottelu, irstailu j. n. e.? Ne kuuluvat tunneruumiiseen ja todistavat, että ihminen ei vielä ole eläintä itsessään voittanut. Mutta panettelu on suorastaan inhimillisen kyvyn, jumalallisen puhelahjan väärinkäyttöä, se on ajatusruumiin syntiä ja vastuunalaisuus on siten monin verroin suurempi ja raskaampi. Ei Jeesukseen umpimähkään kieltänyt opetuslapsiaan turhia puhumasta, kun hän sanoi, että jokaisesta sanasta oli vastattava viimeisenä päivänä. Ihminen, joka sanoissaan on kavala ja salajulma, olkoon hän muuten käytöksessään kuinka siveellisesti moitteeton tahansa, on lähempänä pimeyden ruhtinasta kuin hänen heikko veljensä, jota hän niin ankarasti tuomitsee. Ja kuinka moni ihminen, joka sydämessään ei pahaa tarkota, on sanoissaan varomaton ja ajattelematon, lisäten täten huomaamattaan karmansa raskasta taakkaa.

Muuten on hauska todeta, että ihmiset meidän päivinäme tosissaan uskaltavat tehdä tuommoisia lupauksia. He eivät pelkää kiusauksia, eivät pelkää sitä, että kiusaukset aina karkaavat voimakkaampina kimppuun, kun on luvannut ja päättänyt taistella niitä vastaan ja voittaa niitä. Kristityissä piireissä pidettiin tätä ennen miltei mahdottomana. Se osotti ylenpalttista ylpeyttä ja liian uhmailevaa luottamusta „omiin voimiinsa”. Synnistä vapautuminen kävi päinsä ainoastaan „Jumalan armolla”, ja lapsellista oli päättää semmoista, joka riippui yksin Jumalasta. Syvän vaikutuksen teki minuun nuorena, kun Tolstoi ja Järnefeltkin kertoivat kokemuksestaan, kuinka mahdotonta oli noudattaa hyviä päätöksiä ja lupauksia, kun ei enää ollut kannustamassa se huumaava mielentila, jossa päätös tehtiin. Mutta ihmiset ovat ehkä hieman toisenlaisia nykyään. Ainakin ne, jotka ovat joutuneet teosofian vaikutuksen alaisiksi, ovat ehkä toisenlaisiksi kasvaneet. He ovat oppineet pitämään ajatusta arvossa ja uskomaan sen voimaan; he eivät enää tahdo olla yksinomaan tunteittensa ja mielialojensa heiteltävinä. Ja kun ihmisellä kerran on luja maailmankatsomus, joka selittää hänelle, minkätähden hänen on hyvä kieltää itsensä, silloin hän ei pyydäkään eikä odota elämältä ainaista tunteiden huumaustilaa, joka tekisi hänelle voiton itsensä yli helpoksi. Hän tahtoo mitä hän tahtoo ja voimansa hän nyt etsii ajatuksesta enemmän kuin tunteesta.

Tällä en suinkaan väitä, ettei ihminen voisi päästä semmoiseen heräymystilaan, jossa hänestä tuntuu, että Jumala varjelee ja vapauttaa hänet kaikesta synnistä ja pahasta; sillä semmoinen „uudestisyntyneyt”

sieluntila on aivan luonnollinen psykologinen ilmiö, kun jumalallinen rakkaus on syttynyt ihmisen sielussa. Olen vain tahtonut painostaa sitä ilahduttavaa tosiseikkaa, että ihmiset meidän päivinämme rauhallisella mielellä tekevät siveellisiä lupauksia, joiden tarkka täyttäminen pidetään luonnollisena asiana ja joiden rikkominen ei saa tulla kysymykseenkään. Se on velkasitoumusta korkeammalla tasolla!

*

„Minä olen ollut teosofi lapsesta saakka. Pitkin elämäni olen ollut kuin erakko. Nuorena jo havaitsin, etten ollut toisten kaltainen. Minulla ikäänkään ei ollut veljiä eikä sisaria ihmisten seassa. Olin yksin. Vasta kun sain teosofisen kirjan käteeni ja kuulin teosofisen luennon, huomasin, että minulla olikin veljiä ja sisaria. Olen nähkääs aina tiennyt kuoleman jälkeisestä elämästä ja henkimaailmasta. Olen nähnyt ja kuullut vainajia, tiedän enkeleitä olevan, uskon Jumalaan ja Kristukseen. Minulta on kuollut kuusi lasta, ja vanhin poikani, jonka tunsitte, oli minulle erittäin läheinen ja rakas, samoin eräs tyttäreni. Heidän kanssaan olen paljon seurustellut. Varsinkin poikani auttaa minua tuon tuostakin. Milloin en heitä näe, kuulen heidän äänensä, ja äänestä muuten aina tunnen, kuka vainaja on. Paljon, paljon olen kokenut kovaa elämässäni, mutta olen oppinut turvaamaan Isään ja luottamaan siihen, että hänen tahtonsa tapahtuu ja että hänen tahtonsa on viisas. Ja mikä minulla onkaan hätänä, kun hän on vuodattanut rakkautensa minun sydämeeni, niin että tunnen äidillisellä rakkaudella rakastavani kaikkia ihmisiä!”

Näin puhui minulle herttainen vanhus, ja kuinka moni onkaan minulle niin puhunut! Jokainen semmoinen puhe on kallis minun sydämelleni, sillä onhan se uusi jäsen todistusten sarjassa sen uskon ja tiedon puolesta, jota minäkin työlläni koetan kannattaa. Siinä näkyy Jumalan valtakunnan lähestyminen, joka ei ole tästä maailmasta, vaan joka on ikuinen ja kaikkiallinen, riippumaton rikkaudesta ja köyhyydestä, kunniasta ja häpeästä, vapaudesta ja vankeudesta, sen Jumalan valtakunnan lähestyminen, jonka rinnalla meidän inhimillinen toimintamme on pientä ja haihtuvaa.

*

Teosofisella kustannuksellamme on taas ilmestynyt pari pientä kirjaa „kristinuskoa” sarjassa:

Sisäisen opettajan seurassa, kirj. J. R. H. 154 siv. Hinta Smk. 1:50, sid. 2:50.

Tämän kirjan olen lukenut todellisella nautinnolla. Se on sujuvasti ja lennokkaasti kirjoitettu, mutta mikä on parempi, se on täynnä henkistä elämää, kokemusta ja opetusta. Se on sydämen kirja ja vaikuttaa vilpittömyydellään ehdottomasti. J. R. H. on uusi mutta huomattava tulokas teosofisten kirjailijoittemme joukkoon – eikä anoastaan kirjailijoitten, vaan opettajien. En voi muuta kuin toivoa, että hän rohkeasti ja horjumatta kulkee eteenpäin alottamallaan tiellä.

Teosofia hengen uskontona, kirj. Pekka Ervast. 68 siv. Hinta Smk. 1:–, sid. 2:–.

*

Pyytäisin kohteliaimmin, että sekä yksityiset tilaajat että tilausten kerääjät vähitellen ryhtyisivät työhön ja toimeen ensi vuoden puolesta ja mitä pikemmin sitä paremmin lähettäisivät tänne tilauksiaan. Kalliina aikana ei käy painattaminen liian suurta painosta, ja silloin tapahtuu, kuten tänä vuonna, että tilaaja tilaajan perästä saa pettymyksekseen kuulla, että „vuoden alkunumeroita ei enää ole saatavissa”. Tammikuun numeroa painatan aina vähän enemmän, mutta jo helmikuun numeroa vähemmän, ellei siihen mennessä tilaajien lukumäärä neuvo toisin.

Mutta jos kalliin ajan takia Tietäjänkin pitäisi ajatella toimeentuloaan, kuten muut lehdet tekevät, mikä silloin olisi suotavampi lukijan mielestä? Hinnan korottaminen kuudeksi markaksi vaiko sivuluvun vähentäminen? Ehkä jotkut lukijat hyväntahtoisesti ilmoittaisivat minulle mielipiteensä! Tietäjä palvelee ystäviään ja luottaa heidän työhönsä Tietäjän puolesta.

Marraskuu, s. 385-388

Tahdon toistaa muutamia lauseita eräästä maaseutukirjeestä, jonka minulle on lähettänyt muuan lämminsydäminen ja uutterasti työskentelevä jäsen:

„Minua niin huolestuttaa tämä teosofinen työ, minusta tuntuu – en tiedä itsekkään mistä syystä, – että se nyt on vaikeampaa kuin ennen. Tuntuu kuin kaikki olisi semmoisessa hajaannustilassa vai miksi sitä

sanoisin. Ennen on minulla ollut joka syksy työtä alottaessa edes toivoa ja toiveita, halua yrittämään, nyt tuntuu niin turhalla ja tyhjältä. En niin tarkota kokouksia, vaikka eivät nekään vedä minua niinkuin ennen; kokoukset tietysti menevät sitä latua, mikä niille on viitotettu. Mutta minua surettaa ja lamauttaa se, ettemme näy pääsevän niinkun suomalainen sananlasku sanoo „siitä siihen, saporosta hännän nenään”. Luetaan kaunista, keskustellaan, mutta emme edes koeta kohdistaa sitä itseemme. Tuntuu kuin nykyaika joka puolella olisi päästänyt sen rahan liian rakkaaksi, ja sentähden ehkä jää sisäinen puoli puhdistamatta. Ja tuntuu kuin ei rauhaa enää olisi ihmisten mielissä, aivan kuin olisi kaiken sota kaikkea vastaan. Jos ei julkinen niin sisäinen. En minä tahdo ketään sanoa enkä syyttää, itseäni enempää kuin muitakaan, vaan se vain tuntuu niin rauhattomalle. Kun lukee Tietäjää, niin sieltäkin tulee toisista kirjoituksista vastaan rauhattomuus. Minun kait ei ainakaan pitäisi nyt lukea muita kuin toimittajan kirjoituksia, ne kuitenkin antavat mielelleni aina rauhaa . . .”

Tämänkin kirjeen johdosta tekee mieleni muistuttaa seikasta, josta silloin tällöin olen ollut tilaisuudessa huomauttamaan, siitä nim., kuinka tärkeitä on meille ajatusten ja tunteitten hillintä ja mielenrauha. Tämmöisenä aikana ihminen helposti unohtaa Jumalansa ja joutuu mammonan orjaksi: „helposti”, sentähden että se tapahtuu hänen itsensä huomaamatta. Mahtavat ajatusvirrat ovat liikkeellä ja tempaavat pyörteisiinsä ihmisen sielun. Tunteitten valtameri kuohuu ja sen aallot panevat sielun himot ja intohimot lainehtimaan. Jos sielussa piilee ahneutta ja rahanhimoa, se nousee pinnalle; jos vihaa, kosta, katkeruutta, se löytää ravintoa itselleen; jos valheellisuutta ja petosta, se tulee päivänvaloon. Ja kun mammonan ääni puhuu sielussa, luulee ihminen sitä omaksi äänekseen ja tahdokseen ja puolustaa sitä ajatuksillaan, keksien monenlaisia järkisyitä sen tueksi, ellei hän ole varuillaan. Sentähden hän helposti joutuu „viettelijän” pauloihin ja kadottaa kalleimman, mitä hänellä on: sielunsa puhtauden. Mutta mitä auttaa ihmistä, vaikka hän koko maailman voittaisi, jos samalla kadottaa oman sielunsa?

Älkää sanoko, että „saarnaan”, sillä sanani eivät ole tyhjää helinää. Nämä ovat ikuisia totuuksia. Jollemme itse tahdo kulkea kaidalla tiellä, ei maailman „kehityslaki” meitä sinne lykkää. Se antaa meidän vain syntyä uudestaan ja uudestaan maanpäälle, tarjoten meille täten yhä uudistuvan tilaisuuden kulkea valoa kohti. Mutta sama vanha näytelmä toistuu yhä, kunnes totinen tahto herää meissä itsessämme.

Olen monta vuotta uskonut, että Suomen kansa voisi olla lähellä Mestarin sydäntä, ja vaikka nykyaikana paljon mammonanpalvelusta näkyy pinnalla kansassamme, pidän sittenkin kiinni uskostani. Kun kansamme pääsee vähän hengähtämään, vähän miettimään parempaa itseään, silloin se taas huomaa rakastavansa sitä taivasten valtakuntaa, joka ei ole tästä maailmasta: totuutta, rehellisyyttä, omantunnon rauhaa, ystävyyttä, uskollisuutta, vieraanvaraisuutta, pienuutta, vaatimattomuutta, työtä ja ahkeruutta.

Ja me, jotka kutsumme itseämme teosofeiksi, me kulkekaamme edellä näissä hyveissä, niistä kilvotelkaamme. Ei se ole mahdotonta, jos pidämme silmämme edessä niitä aarteita, joiden tallettajiksi olemme uskotut.

*

Jos voisin, kulkisin mielelläni fyysillisestikin jokaisessa looshissa ja jokaisen yksityisen teosofin luona. Lämpimästi kaikkia rakastan, sydämellisesti tahtoisin jokaisen kättä puristaa ja jokaista silmiin katsoa rohkaistakseni, lohduttaakseni, voimaa antaakseni. Jokaiselle tahtoisin puhua siitä ihanasta ja ihmeellisestä uskosta, mikä meillä teosofeilla voi ja pitää olla. Olemmehan vuosia sitten tierneet, että maailmalle tulisi vaikea aika, ja koska aavistuksemme on toteen käynyt, käy varmasti toteen myös se uskomme, että yön jälkeen koittaa päivä entistä kirkkaampi. Mutta huolimatta näistä ulkonaisista, haihtuvista ja muuttuvista seikoista, on meidän uskomme ja elämänymmärryksemme omiansa säilyttämään meissä koskemattoman pyhänä ja puhtaana sen sisäisen temppelin, jossa autuutemme ja rauhamme asuu.

Jos te, sisareni ja veljeni, tekisitte niinkuin minä soisin, niin te pitäisitte ajatuksenne kaukana maailman mammonasta, suorittaen uskollisesti työnne ja velvollisuutenne, mutta antaen vapaat ajatuksenne teosofialle ja kaikelle ylevälle ja hyvälle. Ja jos teidän työnne läheltä koskettelee mammonaa, jos te esim. olosuhteiden kautta ansaitsette enemmän rahaa kuin muulloin, älkää kiinnittäkö sydäntänne rahoihin, vaan ajatelkaa, että lisääntyvillä varoillanne tahdotte palvella Jumalan valtakuntaa, ei itseänne. Jos taas teidän elämänne vastaiseen suuntaan on mammonan vaikutuksen alainen, jos te olette köyhempi kuin ennen, jos teidän on vaikeampi toimeen tulla, muistakaa silloin, että olette mukana luomassa uutta aikaa ja että kuulutte niihin voimakkaihin, jotka saavat tuntea uuden synnytystuskia. Älkää luulko, että hyvät ihmiset ovat tuskilta säästetyt! Kaukana siitä.

Mestareista lähtien otamme tuskiin osaa ja kannamme taakkoja. Konsti ei ole siinä. Konsti on siinä, että tuskien keskellä osaamme olla iloisia ja maltillisia.

Jos uskaltaisin puhua Mestarein puolesta, sanoisin: olkaamme kaikki uskolliset heidän työlleen! Tehkäämme teosofian puolesta mitä voimme, suorittakaamme täsmällisesti teosofiset velvollisuutemme, avustakaamme sitä teosofista työtä, jota tehdään, älkäämme unohtako kirjoja ostaa ja lehtiä tilata, muistakaamme myös niitä lukea! Tämä ei ole yhdentekevää. Emme vielä näe uskomme ja uskollisuutemme hedelmää, mutta tietäkäämme, että tulee aika, jolloin omatuntomme meitä kiittää siitä, että olimme vähässä uskolliset.

*

Jonkun ajan kuluttua valmistuu nyt Kalevala-kirjani painosta. Jospa sille tulisi hyvä menekki – tämän toivomuksen lausun Teosofisen Kustannusliikkeen puolesta – ja jospa lukijat siihen mieltyisivät – tämä on sen tekijän salainen toivomus!

Joulukuu, s. 434-442

Joulukellojen soidessa vanha hyvä tapa vaikuttaa, että ihmisten sydämet lämpenevät ja heltyvät. Ihmisyys, rakkaus, veljeys esiintyvät silloin heidän ajatuksissaan todellisina suureina, ei ainoastaan haaveina ja utopioina. Vaikka nykyisen elämän todellisuus on mitä räikeintä vastakohtaa veljeyden ihanteelle, kääntyy silloin mieli väkisinkin jouluaamun salaperäiseen rauhaan kylillä ja salomailla.

Mieleni minunkin tekee vielä kerran palata veljeyskysymykseen Teosofisen Seuran yhteydessä. Ne jotka ymmärtämyksellä ovat seuranneet esityksiäni, ovat varmasti huomanneet, ettei puheeni T. S:n veljeyspykälän negatiivisesta luonnosta ole lainkaan niin tyhjää, järjetöntä ja sisällyksetöntä kuin ehkä tuon negatiivi-sanon käyttö ensin pani luulemaan. He ovat varmasti huomanneet, etten ole tahtonut selittää tyhjäksi ihmisten veljeyttä. Kaukana siitä. Ihmisten veljeys on minusta niin luonnollinen ja päivänselvä asia, ettei siitä kannata varomattomasti edes saarnata. Sitä on kristinuskossa satoja vuosia terotettu ihmisten mieliin, ja jokainen ihminen, olkoon hän materialisti tai uskovainen, tunnustaa sen opin teoretisesti oikeaksi. Kysymys ei ole siitä. Kysymys on siitä, ettei sitä

oppia ole osattu toteuttaa. Ja minun käsitykseni Teosofisesta Seurasta on se, että sen tehtävä ei laisinkaa ole saarnata veljeyttä sanoissa, vaan toteuttaa sitä elämässä. Teosofinen Seura on oleva ydin ihmiskunnan suurta veljeyttä. Luonnollisesti Teosofinen Seura ei vaadi jäseniltään, että he osaisivat toteuttaa veljeyden koko ohjelman, – silloinhan he olisivat jo adepteja ja mestareita. Mutta se vaatii, että jäsenet heti alkaisivat veljeyttä toteuttaa, ja se näyttää selvästi, mistä toteuttaminen alkaa: ensimmäinen askel on suvaitsevaisuus. Pois ihmisten keskeltä kaikki epäystävällinen arvostelu, uskonnollinen tuomitsevaisuus ja personallinen panettelu! Me olemme kaikki „syntisiä”, mutta teosofeina koetamme kasvattaa itseämme „synneistä” pois, ja se tapahtuu siten, että etsimme sitä ja kiinnitämme katseemme siihen, mitä ihmisissä ja asioissa on totta ja hyvää – sillä sitä on kaikkialla. Veljeyspykälän negatiivisuus ja passiivisuus tulee täten näkyviin suhteessa maailmaan, jäsenten kesken se kyllä on aktiivinen ja positiivinen, niin, minun mielestäni niin aktiivinen kuin suinkin mahdollista. Lyhyesti sanoen: veljeys on saarnattava, ei sanoissa, vaan teoissa.

Viime artikkelissani viittasin myös siihen, että mikäli Teosofinen Seura vilpittömästi palvelee Seuran positiivisia tarkoituksia ja suorittaa sille uskottua työtä maailmassa, sikäli se vakavasti pyrkii toteuttamaan ensimmäistä pykälää omassa piirissään. Ei se pysähdy suvaitsevaisuuteen. On paljon kysymyksiä, jotka läheltä koskevat veljeysaatetta: ne kaikki huutavat ratkaisua. Siinä on taloudellinen kysymys, siinä kasvatuskysymys, siinä politiikka, siinä monenmoiset pulmat ja problemat. Jokaisen kysymyksen eteen Seura voi pysähtyä miettimään, millä tavalla se olisi ratkaistava Seuran omassa piirissä. Sillon Seura ainakin toimii käytännöllisesti eikä haaveile pilventakaista veljeyttä eikä sitä suullaan saarnaa.

Tämä näkökanta on mielestäni niin tärkeä, että olen rohjennut tällä kertaa taas siitä puhua. Muuten huomaisin äsken, että se on monelle muullekin jäsenelle yhtä selvä kuin kallis. Marraskuun 17 p:nä oli meillä sangen onnistunut looshien yhteinen juhla Helsingissä. Kun siinä puhuin veljeyden toteuttamisesta Teosofisessa Seurassa ja veljeysrahaston perustamisesta (kts. kirjutustani marraskuun Tietäjässä), tuntui yleinen mielipide ehdottomasti olevan semmoisen rahaston puolella. Kun siis olot muuttuvat semmoiseksi, että mainitunlainen rahasto voidaan virallisesti perustaa, on varmana pidettävä, että se tulee perustetuksi. Siemen

laskettiin siksi hyvään maahan, että se tulevaisuudessa kasvaa vihannaksi puuksi. Tämä oli erittäin iloinen kokemus minulle. „Olla suomalainen on sentään suuri onni!” Suomalaiset veljeni ja sisareni minua ymmärtävät. Kun neljätoista vuotta sitten ehdotin tämänsuuntaisia asioita Ruotsissa, en lainkaan saanut samaa ymmärtämystä osakseni. Syy oli arvatenkin itsessäni: en osannut oikealla tavalla esittää tarkotustani, mutta sittenkin . .

*

„Ääni maaseudulta” kirjottaa marraskuun Tietäjässä siv 417 m. m. näin: „Jos luullaan, että salatieteellisillä joogaharjoituksilla päästään sellaisiksi „käyttövälineiksi” tai „kanaviksi”, joitten kautta veljeys uudella tavalla vuodatetaan ja jolla tavoin seuran jäsenet muodostavat veljeyden ytimen maailmassa, niin on jouduttu pettävien olettamuksien pohjalle. Joogia on jo ammoin ollut sekä kristityissä maissa että itämailla, mutta kuinka paljon siitä on tullut veljeyttä joukoille?”

Ylläolevien sanojen kirjottaja on huomaamattaan asettanut itsensä kovin korkean tietäjän paikalle: „jos luullaan, niin erehdytään, sillä minä tiedän, ettei joogasta ole mitään apua veljeyskysymyksessä . . .” Jooga on kuitenkin korkeammassa asteissaan aivan salainen itsekasvatus, ja mikäli olen kuullut, ovat korkeat joogit semmoiset kuin Jeesus ja Buddha osottautuneet verrattain veljelliseksi ihmisiksi. Jotain jooga siis käytännössä näkyy saaneen aikaan . . .

Ollaanko muuten selvillä siitä, mitä jooga on? Jooga on „yhtymistä Jumalaan”, ja jos kerran Jumalaan (eli „elämään”) uskotaan, en käsitä, mikä voisi olla käytännöllisempää kuin jooga. Sillä tottakai jokainen totuutta etsivä ihminen tahtois tulla tietoiseksi siitä elämästä, josta hänkin tajuisena, s. o. iloitsevana ja kärsivänä olentona, on osa? Ja kuinka siitä voisi tietoiseksi tulla muuten kuin siihen yhtymällä? Kuinka voisi totuutta tietää muuten kuin siihen yhtymällä? Totuus on elämä, kaikki todellinen tieto on elämää. Emme ole mistään tajuisia, mikä ei ole meidän tajunnassamme. Muistokin edellyttää, että todellisuus ensin on tajuntaa koskettanut.

Ollaksemme selvillä joogan hyödystä ja käytännöllisyydestä ei meidän kuitenkaan tarvitse kiinnittää katsettamme yksin sen lopulliseen tulokseen. Alkuvalmistuksiakin ajatellessamme huomaamme, mikä suunnaton merkitys joogalla on kaikessa elämässämme.

Otanpahan esimerkin.

Tuossa tulee luokseni mies ja valittaa, ettei mikään tahdo hänellä menestyä. „Köyhä sitä on ja köyhänä pysyy tässä kirotussa yhteiskunnassa”, hän selittää. Tiedustelen tarkemmin hänen asioitaan ja huomaan pian, että hänen menestymättömyytensä syy on suurimmaksi osaksi hänessä itsessään.

„Te ette harjota joogaa kylliksi”, sanoin hänelle.

„Mitä – mitä en harjota?” kysyy vieraani ällistyen.

„Joogaa”, vastaan, katse vakavana.

„En ole semmoisesta kuullut. Mitä se on?”

„Nähkääs, jooga on taito keskittää huomionsa ja sen avulla voittaa vaikeuksia. Te olette hommissanne liian leväperäinen, liian välinpitämätön, ette ole koko sielullanne mukana työssänne. Kuinka saatatte otaksua, että menestys tulisi teille, kun ette sitä itse tahdo, kun ette työskentele sitä saavuttaaksenne?”

„Kyllä kai sitä menestyä tahtois, mutta mitä te oikein tarkoitate?”

„Menestys riippuu ihmisen omista ponnistuksista: tämä sääntö pitäisi paikkansa ainakin teidän suhteenne. Teidän ei tarvitsisi kirotta yhteiskuntaa, jos pitäisitte tarkan vaarin itsestänne. Teillä on mahdollisuuksia, mutta te ette niitä käytä. Jooga yksin voi teitä auttaa. Teidän on opittava keräämään ja keskittämään ajatuksianne. Kysykää ensin itseltänne: „mitä minä oikeastaan tahdon?” Kun sitten saatte vastauksenne valmiiksi, kun selvästi tiedätte, mitä tahdotte, rupeatte miettimään, millä keinoin tahtonne päämäärä on saavutettava. Kun keinot ovat selvät ja kaikki on tyystin harkittu ja ajateltu, ryhdytte tarmolla toimintaan. Kyllä työ tekijäänsä neuvoo. Ei tämä menettely ole niin pitkällistä kuin se näin esitettyinä tuntuu olevan. Ihminen, joka ajatustensa keskittämisessä on taitava, hän tekee päätöksiään silmänräpäyksessä ja toimii niiden mukaan. Ja menestys seuraa hyvin tehtyä työtä niinkuin vaunun pyörät aisoissa kulkevaa hevosta. Ettekö usko?”

Siinä esimerkki alkeellisen joogan käytännöllisestä hyödystä. Ja tosiaan on tunnustettava, että ilman joogaa ei olisi saatu aikaan mitään sivistystä. Kaikki keksinnöt, tieteet, taiteet – kaikki ne ovat joogan tulosta. Suuret nerot ovat aina suuria joogea. Jos tuntuu, että joidenkuiden työnteko käy kuin itsestään, on tämä vain karmaa eli kohtaloa, s. o. ennen hankittua taitoa: he ovat ahkerasti harjottaneet joogaa ennen ja osaavat sitä nyt paremmin kuin vasta-alkajat.

Tämmöisessä merkityksessä me teosofit käytämme sanaa jooga. Jos arv. „ääni maaseudulta” on esim. europalaisista käsikirjoista saanut toisen käsityksen joogasta semmoisena kuin sitä muka Indiassa harjotetaan, ei sitä ainakaan voi lukea teosofian syyksi. Se jooga, josta me teosofit puhumme, tunnetaan Intiassa nimeltä *raadsha Jooga* eli „kuninkaallinen tie yhtymiseen”. Sitä ei ole sekotettava fakiirien hathajoogaan, ei pilaripyhimysten eikä katumuksentekijäin itsekidutukseen. Että itämailla, vaikka siellä yleisesti tunnustetaan joogan merkitys, aineellinen kulttuuri on paljon alemmalla kuin länsimailla, ei ole luettava joogan viaksi, – jos se vika on, – vaan itämaalaisen temperamentin syyksi, joka on suunnattuna sisäänpäin, näkymättömiin ja henkisempiin maailmoihin enemmän kuin tähän aineelliseen harhaan. Itämaalainen käyttää joogaa saavuttaakseen henkisiä, länsimaalainen voittaakseen aineellisia arvoja.

Kun siis arv. „ääni maaseudulta” pääättelee „sitä käsitystä, että voitaisiin päästä yleiseen veljeyteen jonkin salatieteellisen toiminnan avulla, liiaksi utopistiseksi tosioloihin perustamattomaksi” ja tällä „salatieteellisellä toiminnalla” arvatenkin tarkoittaa joogaa, uskallan olla hänen kanssaan aivan eri mieltä. Minun tekee päinvastoin mieleni väittää, että ilman joogaa ei ole ajattelemistakaan mitään yleistä veljeyttä.

*

Eräänä päivänä luin läpi kuusi Idän Tähdien kirjasta, nimittäin numerot 5-10. Nämä ovat kaikki kotimaisten tekijäin kirjottamia ja poimin niistä tähän pari kultajyväästä.

N:o 7 sanoo: „Taloudellisella alalla meidän on luotava keskuuteemme ihanneyhteiskunta, jossa rakkaus vallitsee. Meidän on näytettävä oikea keino sosiaalisen probleemin ratkaisemiseksi.”

Aivan kuin omasta suustani otetut nuo sanat! Sitä juuri olen aina ajatellut Teosofisesta Seurasta.

Ja vielä: „Tulevassa sivistyksessä kasvaa yleisen mielipiteen vaatimus jo niin korkealle, että se odottaa jokaiselta yhteiskunnan jäseneltä sääliä ja uhrautuvaisuutta; silloin ei kenenkään tarvitse pyytää itselleen oikeutta. Jumalan työase on rakkaus; siinä on vastaus Ingersollin kirjaan: Miksi ei Jumala tapa perkelettä.”

N:ssa 9: „Jokainen planeetta saa toisinaan nähdä luonaan taivaallisen lähettilään, mutta ei astronomit eikä kynäniekat voi laskea, mistä se tulee ja

mihin se menee ja mikä on hänen aikansa. Muutamia vuosia sitten kävi maapalloamme tervehtimässä tällainen taivaallinen sanansaattaja. Se toi meille suuren sanoman, se sanoi meille: terve, sinä olet armoitettu maailman planeettojen seassa; sinä olet synnyttävä pojan, sillä uusi aika on sinulle alkava.”

Sangen originelli ja rohkea väite sanallisesti ymmärrettynä!

N:ssa 10: „Se kasvannainen (joka usein tekee tehottomaksi kaiken kasvatustyön) on rangaistuksen aate, kaikki rankaisutarkoituksessa käytetyt kurinpitotoimenpiteet, joilla muka lasta kasvatetaan. Niin outo on vielä uusi, rankaisun hylkäävä kasvatussuunta, että se näyttää laajoille piireille vielä aivan hulluudelta tai vain kauniilta teorialta, mahdottomalta toteuttaa. Ja kuitenkin juuri tuon ajatussuunnan käsittäminen ja sovelluttaminen kasvatukseen merkitsee huomattavaa siirtymistä uuteen inhimillisempään elämänkauteen ja vankimman perustuksen luomista uusille yhteiskuntamuodostuksille.”

Vielä: „Siksi kasvatustyö sisimmässään on enimmäksen työtä kasvattajan oman itsensä kanssa.” Ja koko sivu 17.

Ja vielä: „Onhan aivan yleisesti tuttu jo tuo ajatus, että vankilat rangaistuslaitoksina rikollisille eivät vastaa enää meidän tajuntamme mukaan inhimillisyyden vaatimusta, on jo paljon pyrkimystä käytännössäkkin niitä muuttamaan kasvatustilaksi. Jos paheisiin vajonneihin nähden sitä pidetään mahdollisena, kuinka ei voitaisi hallita ilman rangaistuksia maailman puhtainta ja herkinä ihmisainesta (nim. lapsia)!”

*

„Jumalauskon alkuperä” on nimeltään eräs tohtori Uno Holmbergin kirjottama 95-sivuinen broshyyri. (Kustantaja Otava ja hinta 2:25). Luin kirjaseen melkoisella uteliaisuudella, koska itselläni on hieman käytännöllistä kokemusta jumalauskon alkuperästä. Kun olin loppuun päässyt, jäin ihmetellen tuijottamaan tyhjään paikkaan avaruudessa. Mitä! Olinko nukkunut lukiessani, koska ei muistissani ollut mitään vastausta kysymykseen jumalauskon alkuperästä? Vai onko ajatukseni niin epätieteelliseksi kasvanut, etten enää ymmärrä lukea sisältä tieteellistä käsikirjaa? Täytyy alottaa uudestaan! Käänsin uudestaan auki ensimmäisen lehden ja siinä nyt näin, että tekijä todella vastasi kysymykseen. Hän vastasi siihen kirjansa ensimmäisessä lauseessa, joka kuului: „Jumalauskon

uskonnonhistoriallinen alkuperä kätkeytyy alkukantaiseen sielu-uskoon, jota edustaa kaksi eri muotoa: usko *sielullisiin voimiin ja sieluihin*". Kirjanen valaisee sitten tarkemmin tätä lausetta monilukuisilla tieteellisillä esimerkeillä. Tekijän kanta on nykyisten uskontieteilijäin jokseenkin yleisesti hyväksymä kanta: kaikki jumalausko on johtunut siitä, että lapsi-ihmisellä on vastustamaton halu elollistaa luontoa ja persofinoida ympäristöään. Kaikki kappaleet, elottomat esineet yhtä hyvin kuin kasvit ja eläimet, ovat hänen silmissään sielullisia olentoja. Siitä vaistomaisesta käsityksestä ei sitten askel ole pitkä henkevämpään jumalauskoon, s. o. uskoon yhteen ainoaan korkeimpaan taivasjumalaan, joka on kaiken takana.

No niin, tällä tavalla siis toht. Holmbergkin ratkaisee kysymyksen jumalauskon alkuperästä. Ja nyt on huomattava, ettei se ratkaisu ole niin hullu kuin se ensi silmäyksellä näyttää olevan. Kehitys pienemmästä suurempaan on epäilemättä näkyvissä kansojen jumalakäsitteissä, kun katselemme asioita eksoteerisesti. Mutta tämä ei estä, että kaikkina aikoina ja kaikkialla on ollut olemassa salainen viisaus, esoteerinen uskonto, joka aina on ollut yhtä puhdas, yhtä ylevä, yhtä syvä ja josta osallisiksi ovat tulleet ne, jotka todella ovat jumalan pyhyyttä janonneet ja totuuden tietoa etsineet.

Se mikä tuntuu hullunkuriselta tieteellisiä käsikirjoja lukiessa on niiden silmiinpistävä avuttomuus. Ainesta on yllin kyllin. „Faktoja“ on enemmänkin tarpeeksi. Niiden järjestäminen ja luokittelu käy myös kutakuinkin päinsä. Mutta ymmärtää ja tietää, mitä noiden näennäisesti järjettömien tosiseikkojen takana piilee, sitä ei vielä osaa meidän tutkiva tietemme.

Toht. Holmbergin kirjanen on varsin ansiokas omalla tavallaan. En leikinlaskullani tahtonut sen arvoa vähentää. Minua se suuresti huvitti, sillä se sisälsi satoja esimerkkejä suomalaisen pakanauskonnan alalta, jotka esimerkit puhuvat selvää kieltä esi-isäimme tiedoista, vaikka ne jäivät lukituksi kirjaksi tieteilijöillemme.

Nykyisten tiedemiesten suuri ansio on siinä, että he keräilevät ja kokoilevat tosiseikkoja. Kyllä sitten tulevat ne, jotka tosiseikkoja oikealla tavalla osaavat selittää, jotka tietävät, että vanhat kansat eivät tyhmyydessään elollistaneet ja sielullistaneet luontoa, vaan tekivät niin sen takia, että luonto *on* sielullinen ja elävä.

Tiedemiesten syy ei ole, että salatieteellinen kokemus käy toiseen suuntaan kuin heidän arvelunsa. Tiedemiehet tekevät parastaan.

Salatieteilijät tulevat perässä, ja kyllä heidänkin tutkimuksiaan aikoinaan tunnustetaan.

*

„Jokamies” on nyt kerta toisensa perästä vetänyt täydet huoneet Suomen Kansallisteatterissa. (Sama kappale näytellään yhtäaikaan ruotsalaisessakin teatterissa). Tämä todistaa, että helsinkiläisen yleisön maku on suuressa määrin henkevoitunut viime aikoina, sillä tuskin semmoisista näytelmistä kuin „Peer Gynt” ja „Jokamies” kymmenen vuotta sitten olisi tullut kassakappaleita. Teatterien johtokunnat ovat myös osottaneet osaavansa oikealla vaistolla tulkita ajan enteitä.

„Jokamies” on keskiaikainen moraliteetti eli mysterionäytelmä „rikkaan miehen kuolemasta” katolisen elämänymmärryksen ja uskon valossa. Iloinen, huoleton ja kevytmielinen rikas mies on valmistanut ystävilleen juhla-aterian, ja keskellä juhlan humua tavoittelee häntä kuolema. Hän ei ole luonteeltaan kovasydäminen, mutta ajattelematon, ja sangen vähän hyvää hän on elämässään tehnyt. Kun nyt kuolema häntä lähestyy keskellä elämän iloja ja nautintoja, kauhistuu hän sanattomasti eikä mitenkään tahtoisi lähteä sille tielle, jolle ihmisen on astuttava ypy yksin. Rakastajatartaan hän pyytää mukaansa, ystäväänsä hän rukoilee, sukulaisiaan, mammonaa, mutta jokainen kieltäytyy. Vanha näytelmä kuvaa leveästi ja laajasti näitä rikkaan miehen omantunnon- ja sieluntuskia. Vasta kun ne ovat huippuunsa nousseet, tapahtuu muutos „jokamiehen” mielessä, heikot hyvät työt muistuttavat olemassaolostaan ja lupaavat seurata häntä hautaan. Kun vihdoinkin katolinen usko tulee avuksi, löytää „jokamies” rauhan sielulle ja nautittuaan viimeisen ehtoollisen hän hyvien töittensä seuraamana astuu hautaan.

Näytelmä ei sinään tarjoa paljonkaan ajatuksen aihetta nykyajan ihmiselle, olletikin teosofille, jolle kuolemanajatus on läheinen ja uskollinen ystävä, mutta semmoisena kuin se esim. Kansallisteatterissa esitettiin Sibeliuksen ihanan musiikin säestämänä se ehdottomasti vaikutti katsojiin ja kuulijoihin. Yleisö istui hiljaa ja hartaana kun kirkossa – ei poistuessaankaan sanaa puhunut, ei käsiään taputtanut, ei millään muulla tavalla osottanut kiittolisuuttaan ja ihastustaan kuin suurella, salaperäisellä äännettömyydellä. Mutta jokainen varmaan ajatteli sekä näytelmän aikana

että sen loputtua: tähän on kuin jumalanpalvelusta – lapsuudenajat muistuvat mieleen – nuo puhtaat, suloiset ajat.

Kunnia todella Kansallisteatterille ja kaikille, kaikille, jotka siinä työssä ovat olleet mukana.

*

Pyydän huomauttaa, että se hinta, Smk. 5:–, jolla *Kalevalan avain* tarjotaan Tietäjän tilaajille, on todella ystävyiden osotus. Kirjan kirjakauppahinta on Smk. 7:–, ja tämä alennushinta on Tietäjien tilaajille voimassa ainoastaan tammikuun 7 p:ään. Ennen tammikuun 7 p:ää on siis tilaus tehtävä käyttämällä viime kuussa lähetettyä sinistä postiosotusta. Tietysti asiamiehetkin voivat saada Kalevalan avaimen viiden markan nettohinnalla Tietäjän yhteydessä ennen tammikuun 7 p:ää.

Tietäjän tilaukset olisi hyvä tehdä ajoissa senkin takia, ettei silloin keskeytystä tapahdu lähettämässä, sillä ymmärrettävistä syistä en voi jakaa Tietäjän tammikuun numeroa ilman muuta entisille tilaajille.

Salaista oppia v:lle 1917 (toisen osan kolmatta nidettä) voidaan myös tilalta Tietäjän yhteydessä á Smk. 5:– yksin á Smk. 6:–. (Kirjakauppahinta Smk. 7:–). Ilmestyttyään se lähetetään etuannilla niille vanhoille tilaajille, jotka sitä eivät siihen mennessä ole maksaneet.

*

Kiitän taas sydämellisesti Tietäjän ystäviä ja lukijoita kuluneesta vuodesta ja toivotan kaikille rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta!

Samalla toivon, että mieslukuisasti kohtaamme toisiamme jälleen tammikuussa!